

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כאשר מדליקים נשמה המגמה שהיא תהיה עצמאית.
צריך להזהר מאוד שלא תיווצר תלות
ולשאוף לכך שהיא בעצמה תהיה נר שמאיר לאחרים
ומדליק עוד נרות.

[מתוך השיעור 'העלאת הנרות']

בהעלתך תשפ"ד

בהעלתך ה'תשפ"ד

23 **נר מצוה**
אהבת שלום
זהירות לא לשפוך את השמן!

25 **"ובני דן חשים"**
הסיפור החסידי
הסבא קדישא מראדושיץ

27 **גילוי דעת**
עבודה עברית

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
שינוי מקום מגורים בשביל הילדים
ורפואה מאהבה או מיראה

29 פֶּאֶזְאוֹר טֵלְעִיִּים
יֵאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת
רְצִי יִלְמַד אֹתָנוּ אִיךָ לְהֵאִיר אֶת פְּנֵי
הַפְּנוּנָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחַת מֵאֲמָנוּ

04 **עונה מדליקה**
נקודה מעובדת
הכח להיות נר להאיר

05 **העלאת הנרות**
התבוננות בהדלקת נרות
העלאת הנרות בעבודה פנימית

11 **"כי הוציא שם רע על בתולת ישראל"**
שיעור ברמב"ם היומי
דין מוציא שם רע

16 **סדר ההשתלשלות**
נקודה משיעור בכתר שם טוב
התבוננות חדשה מרישא עד סיפא
דכל דרגין

20 **"רצוא ושוב"**
כתר-שם-טוב אות צב
היחס לתלמידי חכמים

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובכללם לקוראי **עלון נפלאות**. לפניכם גליון חדש ומלא בכל טוב **לשבת פרשת בהעלתך** - "**עד שתהא שלהבת עולה מאליה**". **השבוע בגליון: ארבעה שיעורים** בחלקו הראשון של הגליון - **שיעור לפרשת בהעלותך על סוד הנרות** מאשתקד, שיעור **ברמב"ם** היומי בסוגיית **מוציא שם רע**, שיעור קצר וטרי על **התבוננות חדשה בכל סדר ההשתלשלות** ושיעור בספה"ק **כתר שם טוב** **אות צב** (שמוציא אותנו ידי חובת מדור פרקי אבות, שיצא לחופשה...).

השיעור הפותח - **העלאת הנרות** - מליל שבת בהעלתך אשתקד, עוסק בסוד **העלאת הנרות בעבודת האדם** ובפרט **בעבודת האשה** בהדלקת נרות **שבת קדש** המבטאת את **היפי שבמצוות** ואת התכלית בעבודתינו - **להיות נרות להאיר**. שימו לב שגם **אהבת שלום** וגם **הרזי** של השבוע מתכתבים עם חלקים מן השיעור.

בשיעור השני - "**כי הוציא שם רע על בתולת ישראל**" - שיעור מתוך לימוד **הרמב"ם היומי**, עוסק הרב בסוגיית "מוציא שם רע" ובדין "**שוויה אנפשיה חתיכא דאיסורא**" בנגלה ובפנימיות. השיעור השלישי - **סדר ההשתלשלות** - הוא נקודה קצרה [יחסית] מתוך **שיעור כתרי שם טוב** משבת שעברה בכפר חב"ד ובו פורש הרב **התבוננות חסידית חדשה** בכללות סדר ההשתלשלות ובמגמה הפנימית בהתבוננות זו. את חלק השיעורים חותם השיעור "**רצוא ושוב**" - שיעור **באות צב** בספה"ק **כתר שם טוב**, העוסקת במשנה מפרקי אבות פרק שני. שימו לב ל**יסוד הנפלא שמתחדש** כאן על ההקשר של "רצוא ושוב" ל**ראשילמוחין בכלל ולתורה בפרט**.

בימים אלו, בהם בכל מיני מקומות עולה השאלה **האם לחזור ולהכניס את אויבינו לעבודה בבתים ובישובים**, חשוב **לחזור על הראשונות** ולהזכיר את **חשיבות העבודה העברית** - ראו בגילוי הדעת **שנדפס לפני מדור המענות**.

באיחור מה **ובהשג"פ** יחד עם פרסום השיעור **הפותח את הגליון**, המערכת שולחת את ברכתה - **ברכת מזל טוב מזל טוב** - לחד מן העוסקים במלאכת הקדש ר' **מנחם זאב וזוגתו ש' וינגורט** לרגל הולדת הבת **חנה רחל תחי'**. שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמע"ט **ולהיות נר להאיר** מתוך נחת והרחבה בגו"ר.

ונסיים עם הפתעה: בע"ה בסוף השבוע **צפויה התוועדות גדולה ומשמעותית** עם הרב **יצחק גינזבורג שליט"א**. **אנא עקבו אחרי העדכונים.**

שבת שלום ומבורך, המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת שלח הבעל"ט: נ"ך יומי - יחזקאל פרקים כח-לד; משנה - גיטין פרק ב.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

ענוה מדליקה

ככל שהאדם שמח יותר כך השלהבת שלו מאירה יותר, כפשוטו. השמחה תלויה בענוה, כבפסוק "ויספו ענוים בהוי' שמחה" – הענוה משחררת את האדם מהאחזיה ב'אני' המדומה שלו והוא מתמלא שמחה בה', ויכול לשתף בשחרור, בשמחה ובאור גם את הזולת.

כאשר מדליקים את הנרות צריך להקפיד שההדלקה תהיה "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – עד לכך ששלהבת נשמתו של הזולת תאיר באופן עצמאי, ללא כל תלות במדליק הנרות. כשאדם ממוקד בישות שלו הוא מנסה לשמר את התלמיד כתלוי בו, חלילה, אך הרב־הענו חותר כבר מתחלת הקשר עם התלמיד לכך שהוא יהפוך לעצמאי וברגע שהדבר אפשרי הוא 'משחרר' את התלמיד לדרכו. הענו, שאינו מחזיק טובה לעצמו, יודע ש"אין אורו חסר כלום" ושמח בהצלחת התלמיד (ואף מקווה שיעלה עליו). חז"ל מלמדים שמשה רבינו מיעט בכבוד עצמו כאשר הוציא את האות י מהמלה "עניו" בתיאור הענוה שלו עצמו. את אותה י עצמה – המסמלת בצורתה את שלהבת נשמתו – הוא העניק לתלמידו־ממשיכו יהושע ("ויקרא משה להושע בן נון יהושע"), כאשר סמך אותו בשתי ידיו והאיר לו מאורו ("ואכן" פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה [המקבלת מן החמה]). בעומק, הענו יודע שהאור איננו משלו. כך, הדלקת הנרות כשרה בזו, אך הטבת הנרות היא על ידי הכהן – על כל אחד להדליק נרות, מתוך ידיעה שאת האור עצמו, "תורה אור", מקבלים מכהני־חכמי הדור, "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה ילמדו מפיהו" (כשהם עצמם מודעים לכך שהמנורה "על ידי הקב"ה נעשתה מאליה" – הכל בא ממנו יתברך).

על מצות "בהעלתך את הנרות" מבטיח ה' לאהרן שהיא נוהגת לעולם. גם אחרי חורבן הבית, כשאין הדלקה גלויה של המנורה, ממשיכה הדלקת הנרות בעם ישראל – בהדלקת נרות חנוכה (פרסום הנס שנעשה על ידי החשמונאים־הכהנים) ובהדלקת נרות שבת (על ידי בעלת הבית, 'הכהן הגדול' בבית היהודי). בעצם, בכל קיום מצוה מדליקים "נר מצוה", אך בפרט כאשר זוכים ללדת ילדים ולהעמיד תלמידים, ובכך 'להדליק' עוד "נר הוי' נשמת אדם". איך מוצאים בנשמה את הכח להדליק נרות?

בפרשת בהעלתך מאציל ה' מרוחו של משה על שבעים הזקנים במשכן, וגם שם חוזר דימוי הנרות – "למה משה דומה באותה שעה? לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום". את הכח להיות "נר להאיר" לומדים ממשה רבינו, עליו נאמר (בפרשה) "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". כדי להדליק נרות אחרים צריך נר־נשמתו של האדם להאיר, וככל שהאדם ענו יותר כך נשמתו מאירה יותר (בסוד "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו") וכך הוא יכול להאיר־להדליק אחרים באור נשמתו.

הענוה הנדרשת להדלקת הנרות מתבטאת ברבדים שונים:

"אור צדיקים ישמח [ונר רשעים ידעך]" –

שיעור

התבוננות בהדלקת נרות

העלאת הנרות

קיצור מהלך השיעור

בשבת בהעלתך אשתקד זכו בנות תנועת הנוער "באתי לגני" לשיעור מיוחד על **סוד העלאת הנרות** בעבודת האדם, עם דגש מיוחד על **העבודה הנשית בהדלקת נרות שבת קדש** (ומכיון שזו היתה שבת שבע ברכות הושם דגש גם על **עבודה זו בנישואין**). יש בשיעור התבוננות בשלהבת הנר וב**מדרגות הנשמה** שמשתקפות בה, דגש על **עבודת העונה** שמוזכרת בפרשה, והעיקר – הכוונה לעבודה המוטלת על כולנו להיות **"נרות להאיר"**.

נרות להאיר את העולם

שבת שלום. אנחנו נמצאים בפרשת "בהעלתך את הנרות"^א. בחסידות מוסבר^ב שהעלאת הנרות שעושה אהרן היא העלאת הנשמות – "נר הוי נשמת אדם"^ג ו"שבעת הנרות" הם שבעה סוגי נשמות בעם ישראל שצריך להדליק אותן ולעורר אותן לעלות בעבודת ה'. אנחנו נמצאים בשבת שבע ברכות ובע"ה כל אחת כאן תהיה כלה בעתה ובזמנה ותדליק הרבה נרות נשמות – קודם כל, הדלקת נרות היא לידת ילדים, גם

בגשמיות, שכל בית יהיה מלא נרות ילדים, וגם ברוחניות, "בניך" אלו תלמידים^ד, שבוה אפשר להרבות נרות עד אין סוף. על הדלקת המנורה שואלים חז"ל "וכי לאורה הוא צריך?!"^ה ומסבירים שכדי שיהיה ברור שהמנורה לא מיועדת להאיר לה', כביכול, בבית המקדש, החלונות של בית המקדש עשויים בצורה מיוחדת – בדרך כלל חלונות מיועדים שהאור יכנס דרכם מבחוץ פנימה, אבל חלונות בית המקדש היו עשויים הפוך, כך שהאור יצא מבפנים החוצה. התכלית של המנורה היא להאיר

לכל באי העולם.

כך גם כאשר מדליקים את הנשמות. צריך

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת באתי לגני ושבע ברכות למנחם זאב ונחמה דינה שי' וינגורט. ליל שבת בהעלתך י"ד סיון תשפ"ג – כפ"ח.

א במדבר ח, ב.

ב אה"ת במדבר ח"ב עמ' שכז.

ג משלי כ, כז.

ד ספרי על דברים ו, ז.

ה שבת כב, ב.

בחב"ד יש מושג של תפלה באריכות, אבל לפעמים צריך להתפלל תפלה קצרה - לומר דברים כהויותם, באופן חד וקולע שפוגע

לזכור שה"נר הוי" נשמת אדם" שדולק אינו מיועד כלפי פנים, להאיר לה', אלא התכלית של הדלקת הנרות-הנשמות היא להאיר לכל העולם כולו. להאיר כלפי חוץ את האור המיוחד של כל נשמה.

עוד דבר שכתוב על הדלקת הנרות הוא ש"בהעלתך את הנרות" צריך להיות עד "כדי שתהא שלהבת עולה מאליה".¹ כאשר מדליקים נשמה המגמה שהיא תהיה עצמאית, שלא צריך כל הזמן להדליק אותה מחדש. צריך מאד להזהר שלא תיווצר תלות, ומהרגע הראשון בו מדליקים נשמה נוספת לשאוף לכך שהיא תהיה עצמאית² - שהיא בעצמה תהיה נר שמאיר לאחרים ומדליק עוד נרות. בשביל להאיר את כל העולם צריך שיהיה "שליח עושה שליח"³ עד אין סוף, עוד ועוד נרות שיאירו את הסביבה שלהם ויעשו נרות נוספים.

נר"נ בנרות

כתוב 'שלנשמה - "נר הוי" נשמת אדם" - יש חמשה שמות. שלשת השמות העיקריים הם נפש-רוח-נשמה. נר ראשי תיבות נפש-רוח ואם ה-נ חזרת ב'חן'⁴, נרנ, יש כאן ר"ת נפש-רוח-נשמה.

בסוף הפרשה יש סיפור לא כל כך נחמד, לכאורה. מרים הנביאה מעבירה בקורת על אחיה הצעיר וה' כועס על כך והיא מצטרעת⁵. כאשר היא נהיית מצורעת משה רבינו מתפלל עליה. בחב"ד יש מושג של תפלה באריכות, יש מעלה של תפלה באריכות, אבל לפעמים צריך להתפלל תפלה קצרה - לומר דברים כהויותם, באופן חד וקולע שפוגע (בסוד "ויפגע במקום"⁶, פגיעה-תפלה⁷ שמגיעה אל המקום ב"ה", הוא מקומו של עולם⁸). כאן, כמו שמסביר רש"י - עם הסבות - משה צריך להתפלל דווקא תפלה קצרה, והוא מתפלל "אל נא רפא נא לה"⁹. גם בתפלה שלו יש סוג של חן, המלה "נא" חוזרת פעמיים, המלה השניה מהתחלה ומהסוף, כשהמלה האמצעית כאן היא "רפא" - זו אותה

¹ ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"א הערה ל.

² יא כמבואר ענין זה באריכות בשבעים פני חן פ"ב.

³ יב הבעל שם טוב מסביר (כש"ט עה) שכאשר אדם פוגם במחשבותיו נגרם לו צער מבניו, כאשר הוא פוגם בדבורו נגרם לו צער מאשתו וכאשר הוא פוגם במעשיו נגרם לו צער מקניניו. כלומר, פגם הדבור פוגע ברמה של "שיון בקומתן" - כמו איש ואשה או אח ואחות - וכאן מרים פוגמת בדבורה ו**מצטרעת מצטרעת** בצער שנגרם לה על ידי אחיה הענו (כשבועמק, יש כאן גם פגם הדבור בדקות אצל משה עצמו, שלא דבר-הסביר לקרובים אליו, אהרן ומרים, שה' צווה אותו לפרוש מהאשה - במגמה שיבינו את צפורה, ישתתפו בצערה וגם ינסו לדבר על לבה שהיא זכתה בצדיק הכי גדול בעולם וכו', ובמגמה למנוע את הטעות שכל מי שזוכה לנבואה חייב לפרוש מן האשה - היינו שמשה "חש" כאשר היה ראוי למלל, הכל מתוך ענותנותו וצניעותו ותחושתו מעודו שהוא "כבד פה וכבד לשון" ולא יכול לדבר; אכן, ראה בכש"ט שם, ובאורך בביאורו בשיעור ליל שבת שלח תשפ"ג, שמשה הוא שזוכה בסופו של דבר לתיקון הדבור, ודוק.

⁴ יג בראשית כח, יא.

⁵ יד בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

⁶ טו שם.

⁷ טז במדבר יב, יג; ברכות לד, א.

⁸ ו כמובן, לפני "אור המאיר לזולתו" יש גם "אור המאיר לעצמו" - מוחין (שהם "אור המאיר לעצמו", בו יכול האדם לעסוק גם כשהוא בינו לבין עצמו) הקודמים למדות (הזקוקות לזולת כדי להתייחס אליו, מדת החסד זקוקה למי להתחסד אתו וכו'). כך בבית המקדש שבעת נרות המנורה, שכנגד שבע מדות הלב, הם "אור המאיר לזולתו", כמבואר בפנים, בעוד אור לוחות הברית המונחות בארון בקדש הקדשים - מקום בו אין זולת במשך כל השנה - הוא אור המוחין בעצם (**ארון** - אותיות **נורא** - היינו **אור** שער ה'ג). היחס בין שני האורות הוא אחד הפירושים ב"ויאמר אלהים יהי אור [המאיר לעצמו] ויהי אור [המאיר לזולתו]" (בראשית א, ג), כאשר שני האורות הם בסוד "מטי ולא מטי" (זהר ח"א טז, ב ובכ"מ) - מגיע ולא מגיע אל הזולת - ביטוי בו קודם ה"אור המאיר לזולתו" ("מטי") ל"אור המאיר לעצמו" ("לא מטי"), הזכר הפורץ החוצה "מטי" והנקבה המופנמת "לא מטי" (כאשר דווקא למוחין בעצם יש טבע נשי, כמבואר בסוד "ואפיו עשר נשים וגו'" בלקו"ת בחקתי מח, ג - ראה גם **לב לדעת** סוף ביאור ד למאמר "פרק בעבודת ה" בסופו), ודוק.

⁹ ז שבת כא, א.

¹⁰ ח ראה גם **אשא עיני** מאמר "שבעה יסודי חינוך" פ"ג.

¹¹ ט ביטוי שטבע הרבי מליובאוויטש ומופיע ברבות משיחותיו. ראה לדוגמה שיחת ש"פ תולדות תשד"מ (נדפסה בהוספות ללקו"ש חכ"ה עמ' 340 ואילך).

מצות הדלקת

נרות היא מצוה

יפה במיוחד

– היפי של כל

המצוות, שכל

אחת מהן היא "נר

מצוה ותורה אור",

מתבטא בנרות

אחת מהן היא "נר מצוה ותורה אור"^{כב}, מתבטא בנרות. חז"ל אומרים "אין אשה אלא ליפי"^{כג} ואפשר להסביר שהכוונה ליפי של הנרות שהאשה מדליקה בבית.

אחרי שהאשה מדליקה נרות היא מכסה את העינים ומברכת ואחר כך היא מסתכלת בנרות. יש ענין גדול להסתכל בנרות

ויש סיפורים על צדיקים גדולים שהסתכלו על הנרות והגיעו עד כלות הנפש. כשמסתכלים על הנר רואים שיש בשלהבת גוונים שונים, לפחות שלשה גוונים: יש את האש שצמודה לפתילה, הבערה של הפתילה שהיא אש כהה – לפעמים כתוב שהיא בצבע תכלת ולפעמים היא אפילו נקראת אש שחורה, "נהורא אוכמא"^{כד}. מסביבה יש את עיקר השלהבת, האש הלוהטת. מסביב יש עוד 'הילה' של אור לבן.

שלש הבחינות הללו הן בעצמן כנגד נפש־רוח־נשמה –

הנפש היא מה שנאחז ב"דם הוא הנפש"^{כה}, כמו הנהורא אוכמא שצמודה לפתילה; הרוח, "רוח חיים"^{כז}, היא עצם האש; והנשמה, "נשמת שדי תבינים"^{כח}, היא ההילה־עטרה המקיפה את הנר. כתוב^{כט} שהאש הצמודה לפתילה נקראת חשמל, המלה הכי סודית בתנ"ך, שמופיעה במעשה מרכבה של יחזקאל – ההפטרה שקראנו לפני שבוע. המדרגה הבאה, עיקר השלהבת,

צורה של נרנ (נר בחן) כמו ברמו של נפש־רוח־נשמה – "נא רפא נא".

כל הסיפור הזה הוא סיפור של מרים, האחות של משה ואהרן, שהיא מי שמדליקה נרות. בכלל, למי מסורה היום המצוה להדליק נרות? בבית המקדש אהרן הכהן מדליק את הנרות, אבל היום מצוות הדלקת נרות

מסורה לאשה, שמדליקה נרות בכל ערב שבת – היא הכהן הגדול בתוך הבית, המצוה הזו נשתמרה דווקא אצל הנשים. יש עדות בעם ישראל שבהן נשים מתחילות להדליק נרות אחרי החתונה. הרבי רצה שכל אחת תדליק כבר מגיל הכי צעיר^ל, כמו שכל אחת כאן בטוחה הדליקה, וכשמתחילים להדליק נרות אומרים "שהחיינו"^מ. אבל גם אצל מי שמדליקה מילדות יש חידוש בנישואין – רק אז האשה מתחילה להדליק שני נרות^ט, כנגד האיש והאשה^נ, ואז מתחילים להתרבות הנרות

בבית, בעזרת כל שנה עוד נר... הרבי מאחל לבני הזוג "חיים מאושרים"^{סא}. מתי מתחילים החיים המאושרים ביחד? בהדלקת נרות שהכלה הדליקה עכשיו, הדלקת נרות אחרי החתונה. מצוות הדלקת נרות היא מצוה יפה במיוחד – אפשר לומר שהיפי של כל המצוות, שכל

זי ראה החל משיחת כ"ד אלול תשל"ד. עוד בעניין נלקט בלקו"ש חו"א הוספות לפרשת יתרו סביב עמ' 288.

יח סדר הדלקת נש"ק בסידור בית יעקב. ראה שיחת ש"פ ויקרא תשמ"ב סל"ח (תו"מ ח"ג עמ' 1112); הוספות ללקו"ש הנ"ל ועוד.

יט ראה הנ"ל הערה יז.

כ אליה רבה סי' רסג סק"ב. ראה גם תקוני זהר חדש קכ, א.

כא אג"ק ח"י עמ' שפה; ח"ג עמ' תסד; שיחת כ"ו ניסן תשמ"ט. ובריבי מקומות.

כב משל"ו, כג.

כג תענית לא, א; כתובות נט, ב.

כד זהר ח"א נא, א.

כה דברים יב, כג.

כו בראשית ו, יז. ובכ"מ.

כז איוב לב, ח.

כח פירוש הגר"א לס"י פ"א מ"ז.

בידיעת ה', וד"ל), וממילא, גם פרישתו מהאשה היא במצוות ה' לד.

לענינו, נסביר שהשלהבת של משה עולה ומאירה לפי הענוה שלו. קוראים השבוע בפרשה איך ה' מאציל מהרוח של משה על שבעים הזקנים לה, וחז"ל אומרים לה – כמו שרש"י מביא – שהדימוי הוא שכולם נדלקים ממנו כמו נר שמדליק הרבה נרות. הענוה מרבה את השמחה. יש בחסידות מאמרים חשובים על הפסוק "ויספו ענוים בהוי' שמחה" לה. הפירוש הפשוט הוא שהענוים שמחים בה', "עבדו את הוי' בשמחה" לה. ענוה שייכת לספירת הבינה מ, עליה נאמר "משה זכה לבינה" מא, ופנימיות הבינה היא השמחה. בינה היא גם סוד החרות, "עלמא דחירו" מב – הענוה שבבינה משחררת את האדם מאחיזה מדומה בעצמו וממילא הוא מתמלא שמחה בה'. אבל יש פירוש נוסף ל"ויספו ענוים בהוי' שמחה" – שהענוים מוסיפים שמחה בה', כביכול. התפשטות האור של הנשמה תלויה בענוה – ככל שאדם ענו יותר השלהבת שלו מאירה יותר.

בפסוק "והאיש משה ענו מאד" הכתיב הוא "ענו", בלי י, אבל הקרי הוא "עניו". כתוב מג שה' אמר למשה לכתוב "עניו מאד", מלא, אבל משה, כחלק מהענוה שלו, לא רוצה להאריך במעלה

נקראת פשוט אש. ההילה של האור נקראת נגה ("ונגה לו סביב" כט). שלש הבחינות – **חשמל-אש-נגה** – עולות בגימטריא **שלהבת**.

באותו מספר יש עוד דבר חשוב, שלש המדרגות של אהבת ה' – **"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"** לא – שגם הן כנגד שלש המדרגות שרואים בשלהבת.

שלהבת הענוה

מה מאפשר את הדלקת השלהבת של הנשמה? בסיפור שבסוף פרשת השבוע, אחרי שה' שומע את דברי מרים ואהרן במשה, כתוב "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" לה, עוד לפני שה' קורא להם, מדבר במעלותיו של משה וגוער בהם.

בפשט לה, הפסוק הזה בא לומר שמשה רבינו הוא כה ענו עד שלמרות שמדברים בו סרה הוא לא תובע את עלבונו, לא נפגע בכלל מכך שמדברים עליו, ורק ה' הוא שתובע את עלבונו. יש עוד הסבר, יותר עמוק, שמכיון שמשה הוא ענו מאד הוא לא מרגיש כלל את מעלותיו כשלו, אלא זוקף הכל לה' בפשטות, ולכן ה' מכוון את כל צעדיו וכל מעשה שלו הוא דבר ה'. אם מרים ואהרן היו מכירים את עצמת הענוה של משה היה עליהם להבין שהוא אינו עושה דבר על דעת עצמו (היינו שאצל משה הבחירה עולה ונכללת

משה לא מרגיש כלל את מעלותיו כשלו, אלא זוקף הכל לה' בפשטות, ולכן ה' מכוון את כל צעדיו וכל מעשה שלו הוא דבר ה'

לד ראה שבת פז, א.

לה במדבר יא, טז ואילך.

לו ספרי בהעלותך פל"ה.

לז ראה מאמרי אדה"א נ"ך ד"ה "ויספו ענוים".

לח ישעיה כט, יט.

לט תהלים ק, ב.

מ כמבואר באריז"ל (ראה ע"ח של"ח פ"ג) על מאמר חז"ל (ירושלמי שבת פ"א ה"ג) "מה שעשת חכמה עטרה לראשה עשת ענוה עקב לסוליתה", שהיינו עקבי לאה (שבספירת הבינה) הנכנסים בראש רחל (שבספירת המלכות). וכן בארבע המדרגות בטול-ענוה-הכנה: שפלות מוסבר שהענוה שייכת דווקא לספירת הבינה. ראה לב לדעת ביאורים למאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ב (וסוד ה' ליראיו שכ"ב פ"ד).

מא ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א (ובניצוצי זהר שם).

מב זהר ח"ב קפו, א.

מג אה"ח על שמות לד, כט.

כט יחזקאל א, ד.

ל מעבר לשלש הבחינות שכנגד הנר"נ – האור הפנימי של הנשמה (צ שבצלם) – יש את האור שהנר מפיץ בכל החדר, שהוא כבר בחינת המקיף דחיה (מקיף הקרוב), שנקרא זהר. כאשר מוסיפים גם זהר להנ"ל – **חשמל-אש-נגה** – עולה הכל אהבה פעמים חכמה (אהבת ישראל וכו').

לא דברים ו, ה.

לב במדבר יב, ג.

לג רש"י (מתחומא), רמב"ן, ועוד.

מה אני מפיץ? לא את ההמצאות שלי, צריך שזה יהיה תורה אמתית, של תלמידי חכמים אמתיים, והכי טוב של הרביים

של הרבי^{נא}, מהשנים הראשונות, שמסביר שכל אחד צריך להדליק את הנרות, התפקיד של כל אחד הוא להדליק נרות־נשמות כמו שהסברנו, להפיץ "תורה אור", אבל את החומר שצריך להפיץ צריך שהכהן יכין. מה אני מפיץ? לא את ההמצאות שלי, צריך שזה יהיה תורה אמתית, של תלמידי חכמים אמתיים, והכי טוב של הרביים – לכן נלמד עוד מעט קטע מכתר שם טוב... כמובן, אין הכוונה רק לחזור מלה במלה. צריך להפנים את מה שהרביים מלמדים, להכניס את זה טוב־טוב פנימה, ואז לומר את זה במילים שלי – גם עם הסברה – אבל עדיין מי שמטיב את הנרות הוא הכהן.

על כך שהכהן הוא המכיין מיטיב את ה"תורה אור" כתוב "תורת אמת היתה בפייהו... כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך הוי' צבאות הוא"^{נב}. ידוע הרמז ש"שפתי כהן ישמרו דעת ותורה" ר"ת שידוך^{נג} – הכהן עושה את השידוך, מיטיב את הנרות, אבל אחר כך על החתן והכלה להתחתן בפועל, להדליק את הנרות.

"נעשית מאליה"

יש עוד דבר שכתוב בשיחה של הרבי^{נד}, על מה שכתוב במנורה "כן עשה את המנרה"^{נה}. רש"י אומר "מי שעשאה ומדרש אגדה ע"י

נא לקו"ש ח"ב בהעלתך.

נב מלאכי ב, ז.

נג לקומ"ת פט.

נד לקו"ש חל"ח בהעלתך א (וראה גם ד"ה "זזה מעשה המנורה" תשל"פ¹).

נה במדבר ב, ד.

שלו וכתב חסר. בפרשה הבאה כתוב "ויקרא משה להושע בן נון יהושע"^{מא} – משה מוסיף י ליהושע. בדרך כלל זוכרים את ההסבר שה"י הזו היא ה"י של שרי, שחכתה אחרי החלפת שמה לשרה עד שנתנו אותה ליהושע. אבל יש עוד הסבר^{מב}, שזו ה"י שנשמטה מה"עניו מאד" ומשה נותן אותה ליהושע – "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה"^{מג}, משה הוא נר מאיר מאד אבל גם יהושע הוא נר שמאיר לכל ישראל, והכח של משה להעביר לו את האש הוא הענוה שלו. אם אני מסתכל על השלהבת – לאיזו אות היא דומה? לאות י. כתוב שהאות י היא נקודה, אבל לא נקודה בלי ממדים אלא "נקודה מצורת"^{מד} – יש בה שלשה חלקים, קוצא־גזעא־שבילא^{מה}, והיא מזכירה בצורה שלה את השלהבת (שגם בה יש שלשה חלקים־רבידים של האש, כנ"ל).

הטבה בכהן והדלקה בזר

יש דין מיוחד במנורה שהדלקת המנורה כשרה בזר^{מט} – הכוונה ליהודי, אבל שהוא "זר" ביחס לכהנים שעובדים במקדש – אבל הטבת הנרות צריכה להיות דווקא בכהן. יש שיחה

מד במדבר יג, טז.

מה זרע קודש ר"פ שלח. ראה אוהב ישראל סוף פרשת כי תשא.

מו ב"ב עה, א.

מז סה"מ תרנ"ט עמ' עג.

מח זר ח"ג רג, ב (וראה לקוטי הש"ס לאריז"ל למסכת עוקצין).

מט רמב"ם הלכות ביאת מקדש פ"ט ה"ז.

נ שם, ובה"ה.

ה' מתלבש במעשה שלנו עד שה' עושה אותנו מורכב – עם שבעה קנים ורמב"ם קישוטים –

ומשה התקשה בה ולכן היא נעשתה על ידי ה'.
 הרבי קושר זאת לענין של בית המקדש השלישי, שמצד אחד הרמב"ם אומר שמשיח בונה מקדש¹³ – ואנחנו פוסקים שיש לנו מצוות עשה לבנות מקדש¹⁴ – ומצד שני כתוב במדרש¹⁵ שהוא ירד בנוי ומשוכלל מהשמים.

ההסבר – כמו שאנחנו תמיד חוזרים – הוא שאנחנו בונים את המקדש אבל המעשה של נוסח רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א ה"א וה"ד.
 נז הלכות בית הבחירה פ"א ה"א.
 נח רש"י על סוכה מא, א ד"ה "אי נמי"; תוספות שבועות טו, ב ד"ה "אין בנין" (בשם התנחומא).

ה' מתלבש במעשה שלנו עד שה' עושה אותנו מורכב – עם שבעה קנים ורמב"ם קישוטים – ומשה התקשה בה ולכן היא נעשתה על ידי ה'.

מה שבא מעצמות ה' בא מאליו וממילא – הוא פשוט קורה, פשוט כאן

הרבי קושר זאת לענין של בית המקדש השלישי, שמצד אחד הרמב"ם אומר שמשיח בונה מקדש¹³ – ואנחנו פוסקים שיש לנו מצוות עשה לבנות מקדש¹⁴ – ומצד שני כתוב במדרש¹⁵ שהוא ירד בנוי ומשוכלל מהשמים.

ההסבר – כמו שאנחנו תמיד חוזרים – הוא שאנחנו בונים את המקדש אבל המעשה של

נוסח רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א ה"א וה"ד.
 נז הלכות בית הבחירה פ"א ה"א.
 נח רש"י על סוכה מא, א ד"ה "אי נמי"; תוספות שבועות טו, ב ד"ה "אין בנין" (בשם התנחומא).

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ "נר הוי' נשמת אדם" – הדלקת נרות היא לידת ילדים והעמדת תלמידים.
- ♦ תכלית הדלקת נרות המקדש היא להאיר לעולם – מדליקים נשמות כדי להאיר לכל העולם.
- ♦ הדלקת נר היא "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – צריך שלכל נשמה תהיה שלהבת עצמאית.
- ♦ האשה היא הכהן (הגדול) המדליק את הנרות בבית היהודי.
- ♦ היפי של כל המצוות משתקף ביפי של נרות שבת.
- ♦ "אין אשה אלא ליפי" – ליפים של נרות השבת.
- ♦ הנר"נ שבנשמה משתקפים במבנה שלהבת הנר.
- ♦ משה זוקף את כל מעלותיו לה' – ולכן כל מעשיו הם על פי ה'.
- ♦ הענוה משחררת את האדם מהדימוי העצמי וממלאת אותו שמחה.
- ♦ ככל שהאדם ענו יותר – שלהבת נשמתו מאירה יותר.
- ♦ הטבת הנרות בכהן וההדלקה כשרה בזר – הכהן־החכם מחדש חידושי "תורת אמת" ועל כולנו להפיצם (מתוך הפנמה והסבר במילים שלנו).
- ♦ גילוי העצמות נעשה מאליו – הוא פשוט מופיע, בלי שברור מה מקורו.

שיעור

שיעור ברמב"ם היומי

"כי הוציא שם רע על בתולת ישראל"

קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם השבוע, הקצר מהרגיל, עוסק ב**הלכות נערה בתולה** – מההלכות הקצרות ברמב"ם, שלשה פרקים בסך הכל, הספק הלימוד של יום אחד במחזור לימוד הרמב"ם. אחרי הסבר המבנה של **שלושת הנידונים** בהלכות הללו מתמקד השיעור ב**מצות "ולו תהיה לאשה" שבמוציא שם רע**, מתוך הסבר – המתבסס על קריאת פשט הפסוקים – מדוע אין כאן דין של "שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא" במוציא שם רע שטוען שאשתו נאסרה עליו.

הרמב"ם מביא יחד את שלשת הדינים הללו, אך הפרשיות שלהם מתחלקות בתורה – דין מפתה מופיע בפרשת משפטים^ג, מיד לאחר מתן תורה, ודיני מוציא שם רע ואונס סמוכים יחסית במשנה תורה, בפרשת כי תצא^ד. כלומר, את הדור שיצא ממצרים ועמדו רגליו בהר סיני יש להזהר ממציאיות של פיתוי (הלעומת-זה של התפתות עם ישראל לצאת אחרי ה' למדבר באהבה^ה,

ג שמות כב, טו"ז.

ד דיני מוציא שם רע בדברים כב, יג'כא ודיני אונס שם פסוקים כח'כט (וביניהם דיני אשה נשואה, בפסוק כב, ונערה המאורשה, שנבעלה ברצון או באונס, בפסוקים כג'כז).

ה וראה הושע ב, טד'ז: "לכן הנה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר ודברתי על לבה... וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלתה מארץ מצרים".

זכמה רמזים: "לכן הנה אנכי מפתיה" – שיתקיים לקראת

מפתה, אונס ומוציא שם רע

בהלכות נערה בתולה^א עוסק הרמב"ם בשלשה מקרים שליליים – מפתה, אונס ומוציא שם רע^ב. המפתה נערה בתולה נידון בקנס של חמשים שקלים, אם הוא לא נושא את הנערה. האונס נערה בתולה נידון בקנס של חמשים שקלים, בכל מקרה, ומחויב לשאת אותה לאשה (אם היא מעוניינת בכך). מוציא שם רע על נערה בתולה – ונמצא ששיקר – לוקה, נידון בקנס של מאה שקלים ואסור לו לגרשה.

נערך ע"י איתאל גלעד. שיעור רמב"ם לבני המשפחה (30). אור ל"יא סיון תשפ"ד – כפ"ח (טלפונית).

א שיעור הרמב"ם (ג"פ) של יום רביעי י"ג סיון תשפ"ד.

ב דיני מפתה ואונס בפרקים א'ב ודיני מוציא שם רע בפרק ג.

את הדור שיצא

ממצרים ועמדו
רגליו בהר סיני יש
להזהיר ממציות
של פיתוי, אך
את הדור שעומד
להכנס לארץ,
ונדרשת ממנו
הכניסה למציות
והכיבוש שלה,
יש להזהיר גם
מדברים חמורים
יותר כהוצאת שם
רע ואונס

ליסוד, פגם הברית, ברית הנישואין בין איש ואשה, שיש כאן, בסוד האות ש בה שלשת הקוים שכנגד חג"ת מתנקזים לנקודה אחת, נקודת היסוד¹): המפתה פועל בחסד – מדבר על לבה של הנערה, מביע לה את אהבתו (אהבה היא פנימיות החסד) ומן הסתם גם מבטיח לה שיעניק לה הטבות שונות (ולכן הדין הוא שאין צער במפותה²), על אף שבנוסף לקנס יש תשלומי בשת ופגם³). האונס פועל בגבורה – הוא אונס בכח, בגבורת-הזרוע, או מטיל יראה על הנאנסת באיומו (וממילא הוא חייב לשלם גם צער). מוציא שם רע פוגם ב"תפארת ישראל"⁴ – הוא מוציא שם רע על בתולת ישראל⁵, פוגע בתפארתה ובשמה הטוב ("לשם ולתפארת"⁶). התפארת, שבקו האמצעי, כוללת את החסד והגבורה, הימין והשמאל, דבר המתבטא בקנס הכפול שבה, מאה שקלים, הכולל את חמשים השקלים של המפתה ואת חמשים השקלים של האונס.

"שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא"

לעשה והלא-תעשה של "ולו תהיה לאשה

של חסד גבורה-תפארת. בשיעור כ"ד תמוז תשס"ט הוזכר סדר שמקביל מוציא שם רע-אונס-מפתה לתפארת-נצח-הוד (וראה עד"ז תורת לוי יצחק ביאורים לש"ס עמ' רסג, ושם מוציא שם רע ביסוד או בדעת – עיי"ש), היינו שיש כאן תופעת "שכל את ידיו" (בראשית מח, יד) מחסד להוד ומגבורה לנצח, ודוק (ועיי"ש שדווקא לפי סדר הרמב"ם יש הקבלה שונה נוספת). אונס הוא זכרי יותר ופיתוי נקבי יותר, ולכן ניתן למקם אותם – תחת התפארת – גם ביסוד ובמלכות (מלכות גימטריא פתוי, כידוע). עוד על אונס ופתוי – העולים יחד תריג (והם ר"ת "אף עשיתיו") – ראה בשיעור ה' אייר תשס"ד (שיעור יא משיעורי מסכת כתובות), ואכמ"ל.

ט ע"ח של"ה (הירח) פ"ג; של"ט (מ"נ ומ"ד) דרוש ה. ובכ"מ.

י רמב"ם הלכות נערה בתולה פ"ב ה"א.

יא וראה שיעור ר"ח אדר תשס"א שבחמשת הדברים שמשלם חובל מכון הצער כנגד הגבורה.

יב פגם בגימטריא ענג ויבשת אותיות שבת – היינו הלעומת-זה של ענג שבת (עונת תלמידי חכמים).

יג איכה ב, א.

יד דברים כב, יט.

טו דהי"א כב, ה.

"זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"¹), אך את הדור שעומד להכנס לארץ, ונדרשת ממנו הכניסה למציות והכיבוש שלה, יש להזהיר גם מדברים חמורים יותר כהוצאת שם רע ואונס².

במושגים הפנימיים, שלשת הדינים הללו מכוונים כנגד מדות הלב העיקריות – חסד, גבורה ותפארת³ (שכולן מגיעות

הגאולה האחרונה – עולה ביאת המשיח (ראה באורך סוד ה' ליראיו שכ"ג), בחלוקה ליי ברבוע, "לכן", ו"הוי' ברבוע, "הנה אנכי מפתיה" (י הוא שרש שם הוי', ושני השרשים יחד, י ועוד כו, עולים לו, ו ברבוע). כל הפסוק – "לכן הנה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר ודברתי על לבה" – עולה 2262, אלדד פעמים מידד, הוי' פעמים "אני הוי'" (בחלוקה ל"הוי' ברבוע, "הנה אנכי מפתיה", כנ"ל, ו"אני פעמים הוי', "לכן... והלכתיה המדבר ודברתי על לבה").

ו ירמיה ב, ב.

ז מבואר בפנים בסמוך שמפתה-אונס-מוציא שם רע הם כנגד חסד-גבורה-תפארת. בשרש חסד היינו אור אין סוף שלפני הצמצום, גבורה היא סוד הצמצום ותפארת היא המשכת הקו (ראה לקמן בגלון בשיעור "סדר ההשתלשלות"). כך יש להסביר כאן שדור המדבר נמצא עוד לפני הצמצום, כאשר "כפה עליהם הר כגיגית" (שבת פח, א) היינו גילוי בהירות אור אין סוף שלפני הצמצום שלא מותר מקום לבחירה חפשית (ראה תו"א מג"א צח, ד. ועוד), ושם שייך לדבר רק על פיתוי, אך הדור שעתידי להכנס לארץ כבר שייך לאחר הצמצום – המעבר מ"לעלמא דאתכסאי" של המדבר ל"לעלמא דאתגליא" של הארץ (ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז עמ' רכז) – ולכן צריך להזהיר גם מאונס (שכנגד הגבורה-הצמצום) ומהוצאת שם רע (שכנגד התפארת-המשכת הקו), וד"ל. ובהמשך להערה ה': "הנה אנכי מפתיה" של ביאת המשיח הוא שוב גילוי של אור אין סוף שלפני הצמצום, אך במדרגה גבוהה יותר ממה שהתגלה בדור המדבר – גילוי שרש החסד שבשעשועים העצמיים, שם יש נשיאת הפכים של "כפה עליהם הר" (באהבה רבה, כנ"ל) יחד עם בחירה חפשית ("ודברתי על לבה" עד שהיא תסכים ותתרצה מדעתה), ודוק.

ח בשיעור ה' מנחם-אב תשס"ד (נדפס גם במבחר שיעורי התבוננות ח"ה עמ' 83 ואילך) היתה הקבלה של מפתה-אונס-מוציא שם רע לחכמה-בינה-דעת, השרשים

אדם שמשוכנע

בכך שמשוהו
 אסור נודר
 נדר פנימי
 לפרוש ממנו
 (אף שתפיסת
 המציאות שלו
 מוטעה בעליל
 – דבר הממחיש
 את עצמת כח
 המדמה)

שאוּמַר שהוא מחמת נאמנות – בגוונים שונים¹⁸ – היינו שלמי שטוען שמשוהו אסור יש נאמנות מוגבלת, כזו שלא מחייבת את הזולת אבל כן מחייבת אותו. אמנם, מכיון שלרוב הראשונים¹⁹ "שוויה אנפשה חתיכה דאיסורא" הוא גם במקום שני עדים שמעידים הפוך, שודאי הנאמנות שלהם גדולה יותר, נראה פחות מסתבר לתלות את הדין בנאמנות (כמו בנידון דגן, שהתורה פסלה את

עדי הבעל והאמינה למזימים). דעה שניה היא שיש כאן סוג של נדר – ברור לנו שבאופן אובייקטיבי אין כאן איסור, אבל מכיון שהאדם משוכנע שיש כאן איסור הוא אוסר את הדבר על עצמו. יש מי שמביא²⁰ שבתורה מפורש – לגבי אשה שנדרה בניזיר ובעלה הפר לה, אך היא לא יודעת זאת – שכאשר אדם עובר על מה שנדמה לו אסור, אף שבאמת הוא מותר, יש בכך פסול ונדרשת לו כפרה²¹. אכן, שם ברור שהדבר מותר, והכפרה שנדרשת היא כלפי שמים – ואין בה מלקות וכיו"ב – אך בדין "שוויה אנפשה" יש גם מקרים של עונש, ולכן צריך לומר שהוא מעין "סברא דאורייתא"²² שאדם שמשוכנע בכך שמשוהו אסור נודר נדר פנימי לפרוש ממנו (אף שתפיסת המציאות שלו מוטעה בעליל – דבר הממחיש את עצמת כח המדמה). ושוב חוזרת השאלה – מדוע אם לפי דמיונו של האיש האשה אסורה עליו, אין כאן איסור המונע ממנו לקיים אותה?

לא יוכל לשלחה כל ימיו"²³ במוציא שם רע יש סייג – הם נוהגים רק כאשר האשה מותרת לבעלה מן התורה, כפי שכותב הרמב"ם²⁴:

נמצא בה דבר זמה או שנמצאת אסורה עליו מחייבי לאוין או מחייבי עשה ואפילו שנייה הרי זה יגרשנה בנט שני ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו. ולמה לא יבא עשה וידחה את לא תעשה בין במוציא שם רע בין באונס וישא זו האסורה לו. שהרי אפשר שלא

תרצה היא לישב ונמצא עשה ולא תעשה קיימין. לאור זאת, שאלו האחרונים²⁵, מדוע לא נאמר שכל אשה שבעלה הוציא עליה שם רע תהיה אסורה עליו. הרי מוציא שם רע טען שאשתו זנתה תחתיו ואף הביא עדים על כך וממילא לטענתו היא אסורה. אמנם האב הביא עדים שהזימו את עדי הבעל, שנהרגו בשל כך, ולכן אנחנו לא מאמינים להם, אבל הוא "שוויה אנפשה חתיכה דאיסורא"²⁶ – הוא עדיין טוען שהאשה נאסרה, ועבורו היא אמורה להיות אסורה.

נקדים שבמקור דין "שוויה נפשה חתיכה דאיסורא" יש דעות שונות: אם הוא דין דרבנן בלבד, ברור מדוע הוא לא ידחה עשה ולא תעשה מן התורה. אבל אם הוא דין דאורייתא, כפי שאומרים כמה מהאחרונים²⁷, מדוע הוא לא ידחה את העשה והלא תעשה כמו כל איסור אחר של האשה? גם בטעם הדין יש דעות שונות: יש מי

כ הגר"ש שקאפ כתובות ז סוף ד"ה "בס' ש"ש"; שאילת דוד אה"ע יב ד"ה "ומ"ש"; תרומת הכרי א ד"ה "ואת".

כא הובאו בחת"ס כתובות ט, א ד"ה "עוד יראה" ובשו"ת אה"ע ח"א קנ ד"ה "ובההיא".

כב ביאור הרי"פ פערלא לסה"מ לרס"ג מל"ת רעורעז אות כב.

כג במדבר לו, וברש"י שם.

כד וראה פני יהושע ברכות ד"ה "גמ' אלא סברא", ובכ"מ.

טז הלכות נערה בתולה פ"ג ה"ה.

יז ספר יהושע סימן רפט; בית יעקב כתובות ט, ב, ועוד. בהבא לקמן ראה גם מדור 'הלכה יומית לעיון ברמב"ם' בחוברת דבר מלכות.

יח כתובות כב, א.

יט ראה משנת חכמים קונטרס אחרון דף קמב, הובא בספר קובץ אישות ט"ו.

התורה עומדת

לצדה של האשה,
מאמינה בטבעה
הטוב של "בתולת
ישראל", ומניחה
שהיא כאן דוברת
אמת – הצד
הפגוע והנבגד

אין אמון

במוציא שם רע

יש מי שמתרץ^{כה} שכאשר יש איסור עשה או לא תעשה בנישואין הוא הרי מוטל גם על האיש וגם על האשה – כמו כל איסורי עריות – ולכן העשה של האיש, "ולו תהיה לאשה", איננו

דוחה את האיסור המוטל על האשה. לעומת זאת, במקרה בו האיסור הוא חד-צדדי, "שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא", העשה של האיש

דוחה את האיסור המוטל עליו בלבד. אמנם, תירוץ זה אינו 'חלק', שהרי הרמב"ם לא תלה את הדין באיסור של האשה דווקא, שלא נדחה על ידי העשה, אלא בכך שזו מציאות בה אפשר לקיים את העשה והלא תעשה כאחד – באם האשה תוותר על הרצון להשאר

נשואה לו (אכן, יש לומר שאם יש איסור על האשה מצפים ממנה לוותר – ומלמדים אותה לומר שאינה רוצה^{כו} – מה שאין כן אם האיש 'המציא לעצמו' איסור, ועצ"ע).

אכן, טוב יותר לתרץ^{כז} שבנידון דנן אין לכתחילה דין "שוויה נפשיה חתיכה דאיסורא" משום שהתורה כלל לא מאמינה לבעל שהוא משוכנע שיש כאן איסור. אדרבא, כאשר קוראים את פסוקי התורה רואים שהתורה מניחה שהאיש שונא את האשה, שם לה עלילות דברים, והוא בגדר "מוציא שם רע". רק אחרי שבעה פסוקים

שעוסקים במקרה הסבי, שהבעל מעליל על אשתו עלילות, מקדישה התורה שני פסוקים למקרה ההפוך (והנדיה, בו באו זוממי-זוממין והפכו שוב את העדות)^{כח}.

באונס ומפותה מפרש הרמב"ם^{כט} שהקנס הוא "דמי הנאת שכיבה", ואליו יש לצרף פגם ובשת ובמקרה הצורך גם צער. כלומר, הקנס בא בשל הניצול של האשה, החילול של הברית שצריכה להכרת בין האיש והאשה (כאשר "הנאת שכיבה" היא בקדושה, מתוך "חבת ביאה" אישית ופנימית^ל), ולא בשל הפגיעה החיצונית בה. כך יש לפרש גם במוציא שם רע, שהקנס הוא על הניצול שיש כאן (והמלקות-היסורים, מן הסתם, על הפגיעה) – האיש התחתן עם האשה, נהנה מהקשר איתה, ואז בגד בה והפך לשונא. התורה עומדת לצדה של האשה, מאמינה בטבעה הטוב של "בתולת ישראל"^{לא}, ומניחה שהיא כאן דוברת אמת – הצד הפגוע והנבגד (עליו נאמר "והאלהים יבקש את נרדף"^{לב}) – ואילו הבעל, בעל יצר-הרע, שהפך לשונא לאשתו ובגד בה, איננו מאמין בעצמו לסיפור שהוא סיפר ואין כאן כלל איסור. מגמת התורה הבולטת היא לתקן את "תפארת ישראל" – בה פוגם מוציא שם רע – כדי שתחזור להתייחד עם "בתולת ישראל".

"ולו תהיה לאשה"

ונסיים ברמז עמוק (שיש בו משום "פיטטיא דאורייתא טבין"^{לג}): בביטוי "ולו תהיה לאשה" – החוזר הן במוציא שם רע והן באונס – כל מלה היא כפולה של **מב** ("ולו"): "ולו" עולה פעם אחת **מב**, "תהיה" עולה י"פ **מב** ו"לאשה" ח"פ **מב** – סך הכל יט פעמים **מב**.

כח ז'ב פסוקים הם תיקון זב.

כט הלכות נערה בתולה פ"ב ה"א.

ל ראה בשיעור אור לר"ח סיון השתא (נדפס בגליון נשא).

לא וראה ברעיא מהימנא לפרשת כי תצא רעו, ב ונתבאר באריכות בשיעור ט' אלול תשע"ב.

לב קהלת ג, טו.

לג ירושלמי סוף מסכת ברכות.

כה בית יעקב כתובות ט, ב.

כו רש"י כתובות מ, א ד"ה "מי איתיה".

כז ראה ביאור הרי"פ פערלא לסה"מ לרס"ג מל"ת רעו

רעז אות כ ואילך.

מגמת התורה

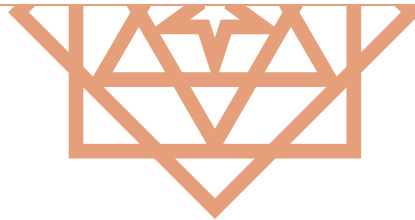
הבולטת היא
לתקן את
"תפארת ישראל"
- בה פוגם מוציא
שם רע - כדי
שתחזור להתייחד
עם "בתולת
ישראל"

ולכאורה אף היתה לו סבה לשנוא אותה, אך הוא התגבר ותיקן זאת - לא עשה אותה "חתיכא דאיסורא" על עצמו - ולכן זכה להעמיד ממנה את בית ישראל בכלל ולזכות ללידת משה מיוכבד בפרט. בנישואי בלהה - אותה מסרה רחל ליעקב, יתכן בלי לשאול את רצונה - כנראה היה ממד דק מן הדק של אונס (שגרם בהמשך ל"וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו"^{לד}), שתוקן במצות "ולו תהיה לאשה", וד"ל.

יט עולה חוה - בכל הדין כאן יש תיקון של חוה (שחלק עיקרי מהחטא היה פגם הברית ביחסים עם אדם ועם הנחש, ואכמ"ל). מב רומז לשתי נשים עיקריות בתורה - בלהה ו- יוכבד - שכנראה התיקון כאן שייך גם להן. יוכבד היא נינה של לאה אמנו, דרכה נולד משה רבינו. בנישואי יעקב ללאה הוא יכול היה להוציא עליה שם רע

ולטעון שלא מצא לה בתולים (שהרי היא הוציאה את בתוליה כדי שתתעבר מביאה ראשונה^{לד}),

לד ראה תוספות יבמות עו, א ד"ה "שלא ראה קרי מימיו". לה בראשית לה, כב.

שיעור

התבוננות חדשה מרישא עד סיפא דכל דרגין

סדר ההשתלשלות

קיצור מהלך השיעור

במסגרת שיעור כתר שם טוב בשבת האחרונה זכינו ב'פנינה' עמוקה של **התבוננות חסידית** – העמקה **בהקבלה קצרה** שמוזכרת בכתר שם טוב ואחר כך פיתוח של **מבנה שלם** מתוכה. יש כאן 'תצוגת תכלית' של התבוננות חסידית, עם הסבר מה המגמה בהתבוננות כזו, וגם 'ביטוש' הגון בסיום הדברים.

שאברהם אבינו – ראש כל המאמינים^ד, איש החסד והאהבה – הוא העיקר והיסוד של כל אמונתנו. חז"ל הסבירו על הקדושות "משל לבני מדינה שעשו שלש עטרות למלך, מה עשה המלך? הניח בראשו אחת ושתיים בראש בניו. כך בכל יום העליונים מכתירים לפני הקב"ה שלש קדושות ואומרים 'קדוש קדוש קדוש', מה הקב"ה עושה? נותן בראשו אחת ושתיים בראשן של ישראל. הה"ד 'כי קדוש אני' 'והתקדשתם והייתם קדושים'^ה – הקדושה הראשונה, שלפני ה"פסיק טעמא", שייכת לה' לבדו ואילו הקדושות שבאות לאחר מכן שייכות כבר לישראל. את מה מזכירה החלוקה הזו? אחת ההקבלות

שלוש קדושות כנגד האבות

בכתר שם טוב^א מובא^ב לגבי אמירת "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו"^ג כי ג"פ "קדוש" הן כנגד שלשת האבות: "קדוש" ראשון נגד מדת "חסד לאברהם", "קדוש" ב' נגד מדת הנבורה דיצחק, "קדוש" ג' נגד מדת הרחמים דתפארת ישראל. בפסוק "קדוש קדוש קדוש" יש "פסיק טעמא" בין ה"קדוש" הראשון לשנים הבאים, ללמד שיש ריחוק הערך בין הקדושה הראשונה לשתיים שבאות אחריה. בהקבלה לאבות, על אף שאבותינו הם אברהם, יצחק ויעקב, ברור

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. שבת נשא תשפ"ד – כפ"ח.
א כש"ט (קה"ת) אות שכ.
ב ונראה שמקורו בספר הציוני עה"ת פרשת וזאת הברכה.
ג ישעיהו, ג.

ד שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).
ה יל"ש ויקרא רמז תרג.

בכל יום צריך להתבונן בתפלה בכל סדר ההשתלשלות כדי להכיר בבטול כל המציאות כולה לה'

הזו מתחילה במדרגות שלפני הצמצום – כאשר חסידים 'התחרו' כמה מדרגות לפני הצמצום הם יכולים למנות – כאשר המדרגות שבסדר ההשתלשלות ה'מוכר' לנו הן תחתונות ומעטות יחסית בתוך המבנה. כך רואים גם בשער היחוד לאדמו"ר האמצעי, הספר המפורט המיועד להתבוננות זו.

כפי שהסברנו הרבה פעמים¹⁰, כדי לערוך התבוננות כזו ראוי שתהיינה לנו התבוננויות מגוונות בכל סדר ההשתלשלות – כדי שבהתבוננות תהיה התחדשות, והיא תמשוך את ההתעניינות שלנו באמת¹¹. בעצם, כל הפרצופים שאנחנו עושים מיועדים למטרה הזו – לתת עוד ועוד נקודות מבט רחבות על השתלשלות האור האלקי, שתאפשרנה לנו להתבונן בהופעת ה' במציאות וביחוד כל העולם באור האלוקי. גם כאן, אם יש לנו שלש מדרגות בתהליך גילוי אור ה' בעולם – חסידגבורה-תפארת שהן כנגד עלית הרצון לברוא את העולם באור אין סוף שלפני הצמצום עד המשכת הקו – זו 'הזמנה' להשלים מתוך הפרטים הללו את הכלל השלם, מבנה שלם של סדר ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כנגד עשר הספירות בערכים הכלליים של החסידות בהן משתמשים בהתבוננויות מסוג זה.

כפי שדברנו הרבה פעמים¹², רבי הלל מפאריטש מסביר¹³ שההתבוננות מתחילה מהאמצע ומשם עולה כלפי מעלה ושוב יורדת כלפי מטה. כך גם בהתבוננות שלנו, קודם כל נעלה למדרגות הגבוהות יותר, מעל החג"ת שכבר מוסברים כאן, ואחר כך נחזור להשלים את המדרגות התחתונות:

טו ראה ענין התפלה וההתבוננות עמ' מביג.
טז ראה הנפש פ"ד הערה טו.
יז נקודה זו התבארה באריכות בשיעורי לקו"ב לשער היחוד פ"ג תשמ"ו. וראה גם שיעור כ"ו כסלו תשע"ג.
יח עיין בלקו"ב לשער היחוד פ"א (קנד, ב ואילך).

של האבות' בשרשם היא שאברהם אבינו הוא סוד אור אין סוף שלפני הצמצום – "כד סליק ברעותיה למברי עלמא"¹⁴ (בסוד "בהבראם"¹⁵ באברהם"¹⁶) מתוך רצון ה'

להיטיב לברואיו, מדת החסד האיין-סופית שלפני הצמצום (הכוללת את כל מדות הלב, שהרי החסד הוא "ומא דאזיל עם כולהו יומין", וכך עלית הרצון לברוא את העולם מתחילה מהרצון להיטיב, חסד ד"אחד" בלשון החסידות, וכוללת את כל המדות עד הרצון למלוכה, מלכות ד"אחד" בלשון החסידות) – "עולם חסד יבנה"¹⁷ ב"חסד לאברהם"¹⁸; יצחק אבינו הוא בסוד הצמצום עצמו, הגבורה האלוקית לצמצם את אור אין סוף ב"ה; יעקב אבינו הוא בסוד קו אור אין סוף שבוקע לתוך מקום הצמצום – "אז יבקע כשחר אורך"¹⁹ – קו של רחמים (פנימיות התפארת) הממזגים בין ההתגלות לבין ההתחשבות בצמצום ובהגבלה של המקבלים.

התבוננות בכל סדר ההשתלשלות

אדמו"ר האמצעי מדרין²⁰ שבכל יום צריך להתבונן בתפלה בכל סדר ההשתלשלות – מריש כל דרגין עד סיפא דכל דרגין – כדי להכיר בבטול כל המציאות כולה לה' בדרך של התבוננות פרטית, שלב אחרי שלב, ולא רק בהתבוננות כללית. אצל חסידים ההתבוננות

10 מבחר שיעורי התבוננות ח"ז עמ' 113.
11 ע"פ זהר ח"א פו, ב; ח"ג סא, ב (ובכ"מ). ע"ח ש" (התיקון) פ"ב (מ"ח); מבו"ש ש"ב ח"ג פ"א.
12 בראשית ב, ד.
13 בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות ט; זהר ח"א צא, ב.
14 ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער ח"ס פ"א.
15 תהלים פט, ג.
16 יב מיכה ז, כ.
17 ישעיה נח, ח.
18 יד מאמר ד"ה 'ענין התפלה וההתבוננות' מהרה"צ ר' הלל מפאריטש זצ"ל.

כח"ב – מעצמות המאור עד לשעשועים העצמיים

עלית הרצון לברוא את העולם – אור אין סוף שמלא את החלל לפני הצמצום בלשון העץ חיים, חסד ד"אחד" בלשון החסידות – היא כבר בגדר "אור המאיר לזולתו", אור אין סוף שהוא אמנם "בטרם כל יצור נברא", אך הוא כבר מכוון לבריאת עולם והוא מיועד להאיר בסופו של דבר לברואיו. למעלה ממנו ישנו "אור המאיר לעצמו", "שעשועי המלך בעצמותו"^ט, שהם המוחין ד"אחד". במבנה דנן מדרגה זו היא הבינה – מקום השמחה והשעשוע של המלך בינו לבין עצמו. מדרגה זו מתאפיינת בנשיאת הפכים אלוקית של דעות שונות – שמשקפת אחר כך בדיבוי הדעות בתורה שבעל פה, "אלו ואלו דברי אלהים חיים"^י (כנודע ש"אלהים חיים" היינו סוד הבינה^{יא}) – לפני ההכרעה איזה אור ימשך וילך עד מטה-מטה (ויפסק להלכה)^{יב}. למעלה מכך, החכמה בפרצוף שלנו, היינו המדרגה לה הרבי הרש"ב קורא "העלם האור בעצמות המאור"^{יג}. נקודת החכמה היא כללות האור האלקי כפי שהוא כלול במקורו – במאור הכתר בפרצוף שלנו הוא המאור עצמו, המקור בו נכלל האור. בחסידות מוסבר^{יד} כי גם התואר "מאור" ביחס לעצמות ה' הוא 'חיצוני', שהרי ה' אינו מוגדר חלילה בהיותו מאור, אלא שזו ההגדרה המתאימה ביחס לנבראים המקבלים את אורו של ה'. בספר הפרדס ישנו שער שלם העוסק בשאלה "אם אין סוף הוא הכתר"^{יח}, שמסקנתו היא שחיצוניות הכתר (פרצוף אריך

אנפין) היא סוד הכתר ופנימיות הכתר (פרצוף עתיק יומין) היא האין סוף ממש. בנידון דנן, חיצוניות הכתר היא המאור ופנימיות הכתר היא העצמות שלמעלה מכל הגדרה.

נהי"ם – מא"ק לבי"ע

כעת נחזור למטה, למדרגות שמתחת החג"ת. יש התבוננויות בהן התנהי"ם – תפארת-נצח-הוד-יסוד-מלכות – מכוונות כנגד א"ק וארבעת העולמות אבי"ע, אבל כאן התפארת כבר 'תפוסה' להמשכת הקו. אז איך נעשה את ההקבלה? נצח הוא סוד אדם קדמון. ידוע^י ששרש כל נשמות ישראל הוא במחשבה הקדומה דא"ק – "ישראל עלו במחשבה"^{יב} – והיינו שהוא סוד "נצח ישראל", עליו נאמר "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^{יג}. סתם אדם מתנחם, אך ה"אדם" שבא"ק אינו בגדר אדם המתנחם מכח ה"קדמון" שבו (הדומה לקדימת העצמות – "כל קדמון נצח"^{יד}). נצח הוא בסוד "כליות יועצות"^{יז}, וכאן היינו "עצות מרחוק אמונה אמך"^{יח} של שרש נשמות ישראל. מה בא אחרי אדם קדמון? מאדם קדמון נאצלים לכל לראש העולמות עקודים ונקודים (שמכונים ביחד "אדם דיצירה" דכללות, ביחס לאדם קדמון שנקרא "אדם דבריאה" דכללות^{יט}), שהם כאן כנגד ההוד. שני העולמות הללו הם עדיין בגדר תהו, אלא שעולם העקודים הוא 'תהו יציב', שלא נשבר, בו כל האורות עקודים בכלי אחד, כפי שמבואר^{לא} ש"הוד" הוא יפי 'אחיד'

כו סה"מ עטר"ת עמ' תשב; סה"מ תש"ח עמ' 111. ובכ"מ.
כז זהר ח"ב קח, ב. וראה זהר ח"א כד, א וח"ג שו, ב;
בראשית רבה א, ד.
כח שמואל"א טו, כט.
כט רמ"ע מפאנו, הקדמת יונת אלם; פלח הרמון ש"ד פ"ג.
ל ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא אגה"ק טו.
לא ישעיה כה, א.
לב ראה ע"ח ש"ג פ"ג. ובריבוי מקומות בדא"ח.
לג ראה המשך תער"ב ד"ה "ולא יכול יוסף" תער"ג (פקכ"ב). נתבאר בשיעור ז' שבט תשע"ב. וראה מלבי"ם על ויקרא יט, טו.

יט ראה עמק המלך ש"א.

כ עירובין יג, ב.

כא זהר ח"ב סח, ב. פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א מ"א; פע"ח תפלות ר"ה פ"ה; פיה"מ ד"ה "ברוך משלם שכר טוב".

כב סוד ריבוי הדעות בתורה הוא הנושא העיקרי של תורה שכ בכתר שם טוב.

כג המשך תרס"ו עמ' קפב ואילך.

כד לקב"ב לשער היחוד ביאור ז'ח"ט (קעד, ב ואילך).

כה פרדס רמונים ש"ג.

ידוע שהאריז"ל אומר^ל שכל ההתבוננות שאפשר לעשות היא רק ב"הגגלת לנו ולבנינו"^ל, מהמדות ומטה, בעוד שעל המדרגות של המוחין, "הנסתרת להוי' אלהינו", נאמר ש"אין לך עסק בנסתרות"^{לח} (על דרך האיסור לשאול "מה לפני" ^{לט}, מה היה לפני ששת ימי בראשית, ששת ימי הבנין שכנגד המדות). שואלים^ל איך האריז"ל יכול לומר כזה דבר, כאשר הוא עצמו עוסק במדרגות גבוהות הרבה יותר, והתשובה היא ש"הכל לפי ערכין" – כמה שהאריז"ל מדבר גבוה, הרי אלו מדרגות נגלות יחסית. המבנה כאן מתאים לכך בדיוק – החסד כאן, ראשית המדות, הוא-הוא המדרגה הראשונה בעין חיים, הפותח באור אין סוף שהיה ממלא את כל החלל, מדרגת "חסד לאברהם" שנתבארה כאן. אמנם, כל זה עד לגילוי של תורת החסידות, כפי שאדמו"ר האמצעי אמר שיותר 'אין סודות' – הוא נשבע שהוא מגלה את הכל^מ – ואנחנו מכירים את כל המדרגות, גם הרבה לפני הצמצום, ועוסקים בהן. בכל זאת, רואים שאפשר להכיר את כל המדרגות ועדיין להשאיר... לא מספיקה רק ההכרות של המדרגות העליונות. תכלית כל החסידות היא בטול היש הנפרד, ועד לבטול במציאות, בטול המביא את האדם לידי דבקות בה' ומשם לתיקון-עידון המדות, עד לריבוי מעשים טובים בפועל ממש (מתוך קבלת עול, בדרך של עד מיצוי הנפש, כמבואר בתניא^{מא}, במסירות נפש ממש).

לו ראה ע"ח ש"א ענף ה.

לו דברים כט, כח.

לח חגיגה יג, א.

לט חגיגה פ"ב מ"א.

מ סוף קונטרס ההתפעלות (מאמרי אדה"א קונטרסים עמ' קפה).

מא תניא פ"ל; אגה"ק א ו"ב.

(לעומת "הדר" שהוא ריבוי גוונים), ואילו עולם הנקודים הוא עולם התהו בו התחוללה שבירת הכלים, בסוד "הודי נהפך עלי למשחית"^{לד}. אחר כך, עולם האצילות – עולם התיקון – הוא בכללות כנגד היסוד, "צדיק יסוד עולם"^{לה}, כח תיקון הברית בשלמות של אורות וכלים. המלכות כאן כוללת את שלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה, אותם יורדת ההוות המלכות דאצילות.

סיכום

אם כן, 'הרווחנו' כאן מבנה שלם של סדר ההשתלשלות, בו ניתן להתבונן בתפלה, שכולל כנגד עשר הספירות את כל המדרגות מעצמות ה' עד לעולמות התחתונים:

כתר		
מאור		
חכמה		
העלם האור		
בעצמות המאור		
חסד		
עלית הרצון		
לבריאת העולם		
תפארת		
המשכת הקו		
נצח		
אדם קדמון		
יסוד		
אצילות		
מלכות		
בי"ע		

לד דניאל י, ח.

לה משלי י, חה.

שיעור

כתר שם טוב אות צב

"רצוא ושוב"

קיצור מהלך השיעור

תורה צב בכתר שם טוב עוסק בנושא היסודי של "רצוא ושוב". מתוך הקדמה מחודשת ורבת משמעות על כך שה"רצוא ושוב" מופיע דווקא בתורה מתבארים דברי הבעל שם טוב, המפרש כיצד יש לבנות יחס מאוזן ומווסת כלפי תלמידי חכמים, כדברי חז"ל באבות פ"ב מ"י. השיעור מתפרסם השבוע, מתאים לכך שהשבת לומדים (בפעם השניה) פרק ב בפרקי אבות.

הכל בראש

הגענו לאות צב בכתר שם טוב:
ענין רצוא ושוב אפילו בגשמי.

את הפסוק "והחיות רצוא ושוב"^א, שמדבר על חיות המרכבה, דרשו ככלל גדול המתייחס לכל החיות במציאות ("אל תקרי 'חיות' אלא 'חיות'^ב"). כך אנחנו יודעים שבכל עבודת ה' צריך גם "רצוא" וגם "שוב", ואי אפשר להסתפק באחד מהם. תנועה של "רצוא" בלבד תביא את האדם להסתלקות מהעולם, כמו חטא נדב ואביהוא^ג,

וזהו לא רצון ה'. ה' מצווה "וחי בהם"^ד ולא שימות בהם"^ה, בחיות אמתית של "והחיות רצוא ושוב" דווקא. תנועה של "שוב" בלבד תשאיר את האדם בעולם התחתון, בלי שום התקרבות לה', וזו ודאי לא התכלית.

בעומק, "רצוא ושוב" הוא הראש של כל הבריאה, החל מ"בראשית". כלומר, הנקודה הפנימית של "מעשה מרכבה" היא ה"ראש" של "מעשה בראשית". למדנו^ו שראש הוא התחדשות – כל גילוי חדש מופיע בדרך של

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שבת בראשית תשפ"ד – כפ"ח.

א יחזקאל א, יד.
ב ראה אור תורה תרומה ס"ע א'שנז ואילך; במדבר (דרושים לשבועות) ס"ע קלט ואילך; סה"מ תרכ"ט עמ' רג ועוד.

ג מבואר באריכות במאמר הרבי הרשב"ב ד"ה "כה אמר ה'" תרמ"ט פ"ג (סה"מ תרמ"ט עמ' רנט ואילך), ומובא

ברבוי מקומות במאמרי הרבי.

ד ויקרא יח, ה.

ה יומא פה, ב.

ו שאר האותיות של "רצוא ושוב" עולות בגימטריא 110, נס וימין, סוד "ימין הוי' רוממה" (תהלים קיח, טז), וד"ל.

ז ראה מדור אהבת שלום לפרשת בראשית (גליון שבת בראשית השתא).

אפשר לשאול למה לא מספיק שיהיו רק קוב"ה וישראל ("ישראל ומלכא בלחודוהי"), שישראל יעבדו את ה', גם בלי התורה?

בהתחדשות בדרך של "רצוא ושוב".

יש "קוב"ה, אורייתא וישראל"^כ, אבל אפשר לשאול בשביל מה צריך את התורה. למה לא מספיק שיהיו רק קוב"ה וישראל ("ישראל ומלכא בלחודוהי"^{כא}), שישראל יעבדו את ה', גם בלי התורה? לפי הרמז הזה, התורה מלמדת את האדם

את הויסות של "רצוא ושוב" – אם היו רק ישראל והקב"ה היה מצב של "רצוא" בלי "שוב" או של "שוב" בלי "רצוא", והתורה היא סוד ה"רצוא ושוב" שיוצר את האיזון (דבר שמתחיל כבר ממתן תורה, בו על "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל" ב"רצוא" והקב"ה "הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם"^{כב} ב"שוב"^{כג}). לפי הנ"ל, שהתורה היא ה"רצוא ושוב" של הראש־המוחין, הרי שקוב"ה כאן הוא בחינת כתר (שמעל הראש) – ובפרט פנימיות הכתר, סוף מדרגות האין סוף^{כד} – וישראל בחינת תפארת, "תפארת ישראל"^{כה}, הלב (האומר לי ראש"^{כז}), "לב ישראל הי"כז (וכאשר ה' נמלך בנשמות ישראל על הבריאה^{כח}) הוא בעצם נמלך עם לבו^{כט}), סוד מדת הרחמים

ראש (סוד "רצוא ושוב") הן שבת (ראה הגהת צמח בפע"ח שער השבת פ"ח) – ובשבת יש גם כלות הנפש ב"רצוא" (סוד "ויכלו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלהים וגו'") והן מנוחה ב"שוב" (ההתיישבות של שבת).

כ ע"פ זהר ח"ג עג, א.

כא ראה זהר ח"א קסד, א.

כב שבת פח, ב.

כג מקור טל שעתיד להחיות בו מתים הוא תיקון "טלא דבדולחא", סוד גבורה דעתיק המלובשת במו"ס דארץ, מקור ה"שוב", וד"ל.

כד ראה ארבע מאות שקל כסף דף צה; שער היחוד פכ"ג. ובכ"מ.

כה איכה ב, א.

כו ספר הליקוטים וישב. ובכ"מ.

כז הוספות לכש"ט (קה"ח, הוצאה שלישית) אות קסט.

כח ע"פ בראשית רבה ח, ג"ז.

כט ראה בראשית רבה ח, ג – "בלבו נמלך".

"רצוא ושוב". זהו הסבר עמוק לכן לכלל באריו^{לח} שחיות היינו מוחין – בראש יש גילוי באופן של "והחיות רצוא ושוב" ואחר כך האור החדש מופיע בגוף בהתיישבות, "בתר רישא גופא אזיל"^ט.

בכל זאת, ה'תדר' של "רצוא ושוב" מופיע גם בסיום הגוף – ברגליים. כך, אצל הבעל שם טוב

כל הסוד של "רצוא ושוב" שייך גם לפסוק "או תשמח בתולה במחול"^{יא} – ריקוד המורכבת מתנועות של התקרבות והתרחקות. יש המשכה מהראש דווקא לרגל, בסוד "ותומכיה מאושר"^{יב} – המשכה לרגלים, ה"תמכין דאורייתא"^{יג}, "מראשו"^{יד}.

התורה המאזנת

יש רמז ידוע – שמובא בחסידות^{יז} על "זאת חקת התורה"^{טו} – ש"רצוא ושוב" בגימטריא תורה. לפי מה שהקדמנו, שה"רצוא ושוב" שייך לגילוי החדש שבבחינת ראש, הרמז ברור – התורה היא מוחין, בחינת ראש, והיא מתחדשת בכל רגע תמיד, "בכל יום [ורגע] יהיו בעיניך כחדשים"^{טז} (כאשר ה' "נותן התורה"^{יז}, בלשון הוה^{יח}, ו"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"^{יט},

ח שעה"כ דרושי ק"ש ד.

ט עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

י הוספות לכש"ט (קה"ח, הוצאה שלישית) אות נד.

יא ירמיה לא, יב.

יב משלי ג, יח (ולעורר שהכתיב שם "מאשר").

יג זהר ח"ג נג, ב.

יד לקו"ת בחקתי מט, ג; חקת נו, א.

טו במדבר יט, ב.

טז פסיקתא זוטא ג, ו (רש"י לדברים כו, טז).

יז ברכות התורה.

יח ישמח ישראל לחה"ש ד"ה "ומעתה נתחיל לפרש".

יט ע"פ ב"ב נג, א. כשם שה' נותן לנו את מתנת התורה (ראה עירובין נד, א) כך הוא נותן לנו גם את מתנת השבת (שבת י, ב), כאשר "לכולי עלמא בשבת [היינו על ידי השבת, עם השבת] נתנה תורה לישראל" (שבת פו, ב) – בסוד "נשא את ראש" (במדבר ד, כב), שהאותיות שמעל

אצל האדם.

הבעל שם טוב מביא דוגמה ל"רצוא ושוב" אפילו בגשמי" מדברי המשנה בפרקי אבות^{לז} – המאמר של רבי אליעזר, שלפי הדעה הראשונה במשנה הוא גדול תלמידיו של רבן יוחנן בן זכאי: **הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, למרות שהבעל שם טוב לא מביא כאן את הקשר לתורה – שמלמדת "רצוא ושוב", כנ"ל – הוא רומז אליו באופן ברור, בכך שהדוגמה היא מהיחס לחכם שמלמד אותך תורה. החכם, שכולו תורה וממילא ה"רצוא ושוב" אצלו מאוזן, מלמד גם את התלמידים "רצוא ושוב", שמתחיל מהיחס אליו עצמו:**

רוצה שלא לחמם מרחוק ולא להתקרב מאד עד גחלת האש, כי והזהר בגחלתן שלא תכוה.
צריך להזהיר את האדם "שלא תכוה", אם יתקרב יותר מדי לגחלת, וגם 'שלא תכבה', אם הוא יתרחק יותר מדי מהאש (כדברי הבעש"ט^{לח} על "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"^{לט}). הלשון שמצוטטת כאן, "והזהר בגחלתן", מקצרת קצת את לשון המשנה במקור – **"הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים"**^מ והוי זהיר בגחלתן שלא תכבה". כל הביטוי עולה סג פעמים מה^{מא}. לכל תנועה יש מקור – מה המקור של ה"רצוא", באופן של "אורות דתהו", "בכל מאדך"^{מב}? שם סג, כמו שכתוב בתניא^{מג}. לעומת זאת המקור של ה"שוב", של התיקון וההתיישבות, הוא שם מה. "רצוא ושוב" צריך לכלול את שניהם, לא אחד בלי השני, כנ"ל, ולכן הרמז הוא כפל של שני השמות.

לז אבות פ"ב מ"ו.

לח כש"ט (קה"ת) רידב.

לט ויקרא ו,ו.

מ רק "הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים" עולה 11,1331 בחזקת 3, משיח במספר קדמי.

מא כפי הקיצור בכתר שם טוב – "הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים והזהר בגחלתן שלא תכוה" – עולה נג ברבוע (הוי' פחות מהערך של הנוסח במשנה).

מב דברים ו,ה.

מג ראה קו"א ד"ה "להבין מ"ש בפע"ח" (קנה, ב).

השייכת לישראל ("ונתן לך רחמים ורחמך"^ל). הצדיקים חיים את ה"רצוא ושוב" באופן מאוזן, הם לא מתקרבים יותר מדי ולא מתרחקים יותר מדי. אצל מי יש "רצוא" יותר חזק? אצל בעל תשובה, שהתרחק מדי ואחר כך מתקרב יותר מהצדיק – לכן כתוב "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"^{לא}, הם מתקרבים ב"רצוא" למקום שהצדיק לא מגיע. אצל בעל תשובה יכול להיות גם "רצוא" לא מאוזן, לכן יש גם בעלי תשובה שמתים, כמו רבי אלעזר בן דורדיא, אבל אצלו אין על זה שום בקורת – לא כמו בחטא נדב ואביהוא, שהיו צדיקים – הוא נקרא "רבי אלעזר בן דורדיא"^{לב}. ספר התניא, ספר של בינונים מסביר על האיוון אצל הבינוני, אבל הוא מזכיר גם את בעלי התשובה ומסביר את ענינו של רבי אלעזר בן דורדיא^{לג}. רבי אלעזר בן דורדיא הוא רבם של כל בעלי תשובה^{לד}, הוא היוצא מן הכלל המלמד שיעקר תנועת התשובה הוא "רצוא" ללא מעצור, "ושבת עד הוי' אלהיך"^{לה}, "עד ועד בכלל", אך בחסדי השי"ת הוא שומר שברוב ככל המקרים בעלי התשובה לא יגיעו לכלות הנפש ממש, עד להסתלקות מעלמא דין (ובכך מוכיח שבכללות אין בעלמא דין "עד ועד בכלל" אלא "עד ולא עד בכלל"^{לו}, בהיות ה' יתברך אין-סוף ואנחנו מוגבלים).

"רצוא ושוב" ביחס לחכמים

התוספת על היסוד של "רצוא ושוב" כאן היא שהוא נמצא "גם בגשמי". "רצוא ושוב" אמור להיות 'חוש' טבעי, שמוסרת את האדם מתי להתקרב ומתי להתרחק, שיוצר איוון בריא

ל דברים יג, יח.

לא ברכות לד, ב.

לב ע"ז, א.

לג ראה תניא סוף פמ"ג.

לד ראה עבודת עבודה לר"ש קלוגר לע"ז על אתר, ועוד.

לה דברים ד, ל.

לו ראה מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" הערה סג.

אהבת שלום

פרשת בהעלתך

נר מצוה

רוח־נשמה־חיה־יחידה, והן כנגד חמש בחינות שלשהבת הנג, חשמל־אש־נגה־זהר־חשך (כדברי הגר"א¹):

חשמל היינו האש בגוון תכלת (כהה), "נהורא אוכמא" הנאחו בפתילה, כנגד המלכות (ה אחרונה בשם הוי') וכנגד בחינת נפש (הקשורה בגוף כשלהבת בגחלת).

אש היינו הגוון הבהיר ("נהורא חוורא") של השלהבת, כנגד המדות (ו בשם הוי'), וכנגד בחינת רוח.

נגה הוא האור שסביב האש ('הילה' שניתן לראות כאשר העינים כמעט עצומות), כנגד בינה (ה ראשונה בשם הוי') וכנגד נשמה. שלשת אלו כתובים יחד במעשה מרכבה "אש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש"², ורמז מובהק: **חשמל אש נגה = שלהבת** (אלו הבחינות השייכות לשלהבת עצמה).

זהר הוא האור המתפשט בחלל כתוצאה מהנר, כנגד החכמה (י בשם הוי'), וכנגד החיה בנפש. עד כאן, ארבע המדרגות נרנ"ח, עד החכמה בנפש, **חשמל אש נגה זהר = 949 = אהבת ישראל = אהבה פעמים חכמה**.

חשך עליון היינו מקור האש (ב'גלגל האש'), "ישת חשך סתרו", כנגד הכתר (אריך אנפין), קוצו של י, מדרגת יחידה. הכל יחד, **חשמל אש**

דָּבַר אֶל אֶהָרֵן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהַעֲלִיךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ שְׂכֵתֵת הַנְּרוֹת. וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהָרֵן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה הַעֲלָה נְרֵיתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.³

פירוש שכל רמ"ח איבריך וכל כוחך וחיותך שבגופך, תשעבד למצוה זו של הדלקת הנרות, ועל ידי זה תעלה את גופך עם המצוה. גם נרות רומז לכללות המצוות, על דרך הכתוב נר מצוה. ופירושו שאמר לו שצריך להעלות ולשעבד כל רמ"ח אבריו למצוות השי"ת. ועל זה נאמר ויעש כן אהרן, ופירש רש"י, להניד שבחו של אהרן שלא שינה.

כל מצוה היא נר, "כי נר מצוה ותורה אור"³, וכל נשמה היא נר, "נר הוי' נשמת אדם"³. בכל מצוה שאדם מקיים, עליו לדעת להרגיש שהמצוה היא נר, ולשעבד את רמח אבריו למצוות ה' (כנגד רמח מצוות עשה, ויחד עם שתי כנפיים של אהבה ויראה = נר), ואז נר־המצוה מעורר ומעלה את נר־הנשמה, "בהעלתך [אתה עצמך עולה] את הנרות".

חלקי הנר והנשמה

"בהעלתך, עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – שלהבת הנר של המנורה ושלהבת נר־הנשמה. בפרט, בנשמה יש חמש בחינות, נפש־

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב תשפ"ד.

א במדבר ח, ב'ג.

ב משלי ו, כג.

ג משלי כ, כז.

ד פירוש הגר"א לספר יצירה פ"א מ"ז.

ה יחזקאל א, ד. וראה שם פס' כז.

הגשמי כראוי ובדיוק. זהו הסוד של "זריזות במתינות"¹ – גם כאשר ממהרים לקיים את המצוה בזריזות מכל מקום הכל במתינות (וזהו עיקר הדגש במעשה²). כך האור של הזריזות מתלבש בכלי של מתינות (וכך הזריזות אינה פיזיות) וישוב הדעת, סוד תיקון הדעת³.

כל זה נוגע ליחס בין ישן וחדש. בדבר חדש יש זריזות והתלהבות, מה שאין כן בדבר ישן, קבוע ומוכר. והנה אהרן מייטיב ומדליק את הנרות בכל יום תמיד, ובכל זאת הוא עושה זאת בכל יום באופן חדש לגמרי. כך יש לדרוש "להגיד שבחו של אהרן שלא שנה" כמו "לא שְׁנָה", דהיינו מעשה-ישן ששונים אותו שוב ושוב ואין בו התחדשות, אבל אצל אהרן הכל חדש, "חדשים לבקרים", ומצד זה יש זריזות, אלא שהכל נעשה גם בישוב הדעת ובמתינות כמו דבר ישן, ללא שינוי ("לא שנה"). "חדשים גם ישנים [חדש וישן יחד] דודי צפנתי לך".

והרמז: "ויעש כן אהרן" ס"ת שנון = 400 (שלמות ותכלית הא"ב), ושאר האותיות = חדש (יב צירופי הוי', כד פעמים אחד). שנון הוא לשון "ושננתם לבניך", לחזור על הלימוד שוב ושוב עד מאה פעמים, עד שנראה כמו 'ישן', ובכל זאת צריך להיות כמו חדש ("בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"). אכן, כאשר עוברים את השינון של מאה פעמים, ולומדים בפעם המאה-ואחת (מעבר לרגילות), אז מגיע החידוש האמתי, חדש. "ויעש כן אהרן" ב'אחור' (שלבים מתפתחים והולכים, כמו זריזות במתינות, עשיה מחושבת): ויעש ויעש כן ויעש כן אהרן = 1554 = יחידה פעמים מב (שם מב שייך לדרגת היחידה).

נגה זהר חשך עליון = 1443 = יחידה פעמים הוי' אחד (אחד אחד אחד).

זריזות במתינות

"ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", מפרש האהבת שלום: אהרן עשה את עבודתו בכוונה הראויה והעלה את נר המצוה ונר הנשמה. בהמשך מביא האהבת שלום פירוש נוסף:

או יאמר בכוונת רש"י ויעש כן אהרן. להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. בהקדם לשון ספר הקדוש ראשית חכמה בשער הקדושה וזה לשונו, שחסיד אחד היה מתבודד מהמתבודדים, הפורשים מענייני העולם, שהיה לעולם דבק בהשי"ת, ובהמשך הזמן בא החסיד ליישוב, ולא הכירו בו, ועשאוהו שמש בית הכנסת, וכשהיה נותן השמן בנרות היה שופך מהשמן בחוץ, כי מרוב דבקותו לא היה יכול לכוין לתת השמן בתוך הנרות. וחכם הקהל הבין הדבר, ואמר, השמש הזה ראוי שיהיה חכם במקומו, ואני אשמש תחתיו. ועל כיוצא בזה נאמר באהבתה תשנה תמיד, כי מרוב אהבת התורה והדבקות בה, ישנה בדברי העולם הזה, עד כאן לשונו הקדוש והמתוק.

וזו היא כוונת רש"י על ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, פירוש הגם שבוודאי היה אהרן מרוד בשכלו ומוחו לכוין כוונות וסודות עליונים הראויים למצוה זאת כנודע, אפילו הכי היה יכול לכוין גם כן בגשמי, ולא שינה, והיה קושר הגשמי ברוחני. וזהו פלא גדול, ששיבחה התורה הקדושה ודו"ק.

מרוב דבקות והתלהבות, השמן עלול להשפך מחוץ לכלי, כמו שאירע לאותו חסיד פרוש... אך הפלא הגדול של אהרן הכהן, "שבחו של אהרן", הוא שעם כל דבקותו, בכוונות וסודות עליונים ברוחניות, היה מכוון כפשוטו בעשיית המעשה

1. הספנות לכתר שם טוב (קה"ת) אות רה.

2. כפי שראו היטב בכל הנהגתו של הרבי מליובאוויטש.

3. ראה בספר מודעות טבעית עמ' נז ואילך.

הסיפור החסידי

הסבא קדישא מראדושיץ | ובני דן חושים

רבי ישכר דוב מראדושיץ נולד בשנת תקכ"ה לרבי יצחק, שהיה משב"ק אצל המגיד ממעזריטש. כאשר הגיע רבי יצחק לפרקו, הפציר בו המגיד ממעזריטש שישא לאישה את מרים, המשרתת בביתו, שהיתה חולנית והתקשתה למצוא את זיווגה. בתמורה למעשה זה הבטיח המגיד לרבי יצחק שיוולד לו בן שיאיר את העולם, ואכן נולד לו רבי ישכר דוב. בצעירותו התגורר רבי ישכר דוב בחמלניק שם שרת את רבי אליעזר ליפא ווייסבלום, בנו של רבי אלימלך מליז'נסק, שהתגורר שם. פרט לכך, למד אצל צדיקים רבים כרבי אלימלך מליז'נסק, רבי משה לייב מסאסוב, החוזה מלובלין ועוד רבים. באותה תקופה עוד לא התפרסם שמו, והוא חי בעוני גדול תוך הקפדה שלא לבקש דבר מאיש, עד שלבסוף נודע כבעל מופת גדול ורבים נהרו לפתחו. אחד מצאצאיו הוציא את הספר 'נפלאות הסבא קדישא', ובו עדויות על רפוי חולים למעלה מדרך הטבע, על ישועות רבות שפעל הצדיק ואף על תחיית המתים. הסבא קדישא נסתלק ביום שישי ערב שבת פרשת שלח, י"ח בסיוון תר"ג.

הדבר לפני כל תלמידי החכמים והחסידים שבעירו וכל אחד מהם אמר פירוש אחר על זה, אבל לא נכנסו פתרוניהם באזניו, נמלך וכתב את הדבר לגיוס שהיה רב בפשיסחא. וגם הוא וחבריו לא יכלו להשיג כוונת הצדיק. כך עברה שנה שלמה.

לשנה השנייה חזר והציע שוב את הדבר לפני החכמים והחסידים בעירו, ונזרקה מפי החבורה פירוש, שכולם הסכימו והחליטו עליו שהוא הוא הפירוש הנכון: הצדיק נתכוון לרמוז, שאף-על-פי שלדן היה רק בן אחד, חשים, מכל מקום כתוב עליו בלשון רבים "ובני", מפני שמהבן האחד הזה יצאו בנים הרבה, ושבתו של דן היה מרובה באוכלוסין — כדאיתא בגמרא: "ובני דן חשים" — שהיו מרובין בחשים של קנה". ורמוז לו הצדיק בזה, שעוד בנים לא יוליד והבן הזה יהיה אצלו יחיד, אלא שצאצאי הבן הזה יהיו מרובים. וכך היה: חיים ירמיה זה היה בן יחיד להוריו, אלא שהמשפחה נתברתה: הוא, חיים ירמיה, הוליד בנים ובנות רבים.

[סיפורי חסידים — רש"י זיגן, ח"א]

החסיד ר' יעקב יצחק מבריוזין ז"ל בא פעם ל"סבא קדישא" מראדושיץ ז"ל (כך היה נקרא הרב הקדוש ר' ישכר דוב מראדושיץ), ושפך לפניו צערו ומרי שיחו: זרעו אינו מתקיים בחיים, בניו מתים בילדותם. ציווה עליו סבא קדישא, שכשתגיע אשתו לפרקה קרוב לשעת לידתה, יבוא אליו. החסיד עשה כדברי הצדיק, וכשהגיעה אשתו לחודש השביעי להריונה נזדרז ונסע לראדושיץ. הצדיק שאל אותו לשם אביו, וכשהשיב לו ששמו היה "ירמיה", ציווהו לקרוא את שם בנו אשר יולד לו "חיים ירמיה". קודם נסיעתו מראדושיץ נכנס החסיד לצדיק לברכת פרידה, ובירך אותו הצדיק שהבן שיוולד יהיה של קיימא. וסיים את דבריו בתיבות אלו: "ובני דן חשים". לא הרהיב האיש עוז לשאול את הצדיק לפשר הדברים, ונסע לביתו, ואשתו ילדה בן, וקרא את שמו "חיים ירמיה" כפקודת הצדיק.

ותשוקה עזה נתעוררה בלב החסיד להבין את

כוונת הצדיק בפסוק "ובני דן

נערך ע"י יהודה הס. חשים" שאמר לו. סיפר את

אימו', נדרש לפצל את חֻשִׁים לשניים, ולכתוב "ובני דן חֻשִׁים".

ההתחלפות הזו של יוכבד עם חֻשִׁים בן דן, מלמדת שהוא כולל בתוכו גם את סוד יוכבד – אמו של משה רבינו. והנה, גם שם אביו, דן, רומז להתרחשות מכוננת בחיי מרים – בתה של יוכבד: המידה של קל וחומר מכונה במשנה 'דין', כשמו של דן, ויש לכך משמעות רבה עבורה. בפרשתנו מסופר על צרעת מרים, המתוארת על ידי ה' במונחים של 'קל וחומר': "ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שבעת ימים?! תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף". גם תפילת משה לרפואתה פותחת בשם "אל", המקביל על פי הסוד לקל וחומר – כאשר שלוש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהן מקבילות ל"ג מידות הרחמים.

ההקבלה מתעצמת כאשר מבינים, כי הן מרים הן יוכבד קשורות בריבוי ילדים: שתיהן היו המילדות במצרים, על יוכבד נאמר כי "ילדה שישים ריבוא בכרס אחת" ומרים השיבה את הוריה זה לזו ופעלה להולדת משה רבינו. אפילו סיפור הצרעת בא על כך, שמרים ביקרה את פרישתו של משה מן האישה – ובטל בכך גם מפריה רביה.

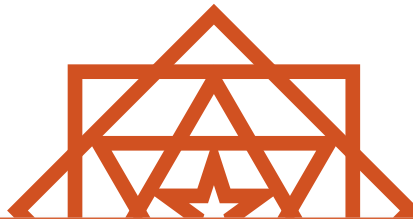
אם נשוב מיוכבד ומרים לחֻשִׁים (אותיות משיח), בו פתחנו, הרי שהנישואין וריבוי הילודה הם דבר משיחי מאוד: ביאת משיח תלויה בריבוי הילודה, ובניגוד למשה רבינו, הוא לא יפרוש מהאישה. ומה בדבר חלוקתו של חֻשִׁים לשניים, על פי ה'פרדס יוסף'? שני חֻשִׁים הם שני משיח – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

מה עושה צדיק הרוצה לברך את החסיד בבנים, אבל מסיבות נעלמות קשה לו לעשות זאת? התשובה החורזת את הסיפור היא, ש"בני בנים הריהם כבנים": את הבן הילוד הוא מצוה לקרוא על שם סבו, ואת האב הוא מברך בריבוי גדול של נכדים. כמו קנה יחיד שממנו יוצאים עלים רבים ("חֻשִׁים של קנה"), יכול גם בן אחד להפוך לבנים רבים מאוד.

הריבוי הגדול של חֻשִׁים הוא תכונה משיחית – כנודע שחֻשִׁים אותיות משיח. גם המשיח, עליו נאמר "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ גו'", הוא אדם אחד ויחיד שמאיר הארה אין סופית. המשיח מאיר לעולם כולו, וגם לדורות כולם: כך נרמז בפסוק "ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים" – סופי תיבות משיח – כי המשיח הוא כנר אחד המאיר לכל עבר, עד אין סוף ממש.

היות הבנים דבר אחד עם הוריהם, מתחבר לחֻשִׁים בן דן גם באופן אחר: הפסוק "ובני דן חֻשִׁים" מובא בתוך מניין הנפשות היורדות למצרים, המסתכם בכתוב בשבעים נפש. אך כאשר סופרים את השמות, מסתבר כי קיימים ברשימה שישים ותשע בלבד! לשאלה מובאים תירוצים שונים, וזה הנוגע לענייננו מובא בספר פרדס יוסף: בספר התורה של רבי מאיה, הוא מזכיר לנו, נמצא כתוב דווקא "ובן דן חושים". המחבר מתרץ זאת בכך, שלשיטת רבי מאיר עובר נחשב כאדם עצמאי, ולפיכך יוכבד – נכדתו של יעקב, שהיתה בשעת הירידה למצרים בבטן אמה – משלימה את משפחתו למניין שבעים. אך לפי חכמים, הפוסקים ש'עובר ירך

גילוי דעת עבודה עברית

על הפסוק "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך"^א פירשו חז"ל "כשאתה מוכר מכור לישראל חברך. אם באת לקנות קנה מישראל חברך"^ב, וכן נפסקה הלכה שיש להעדיף העסקת פועלים יהודים, גם במחיר גבוה יותר.^ג

עבודה עברית היא ביטוי לאהבת ישראל ואחדות ישראל. "והחזקת בו... וחי אחיך עמך"^ד, "כל ישראל אחים זה עם זה"^ה. בימים אלו במיוחד, יש להרבות באהבה ואחווה בינינו ולכן יש להדר בעבודה עברית. כשם שחילוני היקרים מוסרים את הנפש באהבת ישראל "בכל נפשך", כך עלינו להשקיע ביחסי אחווה בחיי היום-יום "בכל מאדך, בכל ממונך".^ו
ערך העבודה העברית חשוב במיוחד בבניין הארץ והחברה בימינו, ובעידוד לחיי עמל ויצירה. "ששת ימים תעבד, כשם שנצטוו ישראל על השבת כך נצטוו על המלאכה"^ז, "כי ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידך"^ח.

כל זאת מלבד הסכנה הבטחונית בהעסקת אויבים (כפי שהתברר גם בשפיכות הדמים הנוראה בידי העמלקים בשמחת-תורה השנה), ומלבד הדאגה הפשוטה שלא לפרנס את האויב ולחזק את אחיזתו בארץ.

תחזקנה ידי הפועלים להרמת קרן העבודה העברית בכל רחבי הארץ, "נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמכם לגאולה"^ט! בעזרת ה' נזכה לבניין הארץ בקדושה ולנצחון מלא על אויבי ישראל, "גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה"^י.

- א ויקרא כה, יד.
 ב תו"כ. רש"י עה"פ.
 ג תשב"ץ ח"ג קנא. שו"ת הרמ"א י. ספר אהבת חסד לחפץ חיים. דרך אמונה מתנות עניים פ"י ה"ז.
 ד אהבת חסד ח"א ה"ו. והגר"מ אליהו זצ"ל הורה שיש להוסיף עד שלישי.
 ה ויקרא כה, לה"ל. הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז ("ממציא לו מלאכה כדי לחזק ידו").
 ו במדבר רבה ט, יא.
 ז ברכות פ"ט מ"ה. וכתב החפץ חיים באהבת חסד "ויש לו לאדם לבטוח בה' שעל ידי זה שהוא מקיים מצוה זו של 'והחזקת בו'... יתן לו השם יתברך הצלחה בהבית שבונה אותו או בהנסיעה שנסע בה, מלבד שכרו הגדול המוכן לו בעולם הבא עבור זה".
 ח אבות דרבי נתן. מכילתא דרשב"י.
 ט דברים ב, ז. ובמדרש תהלים כג "כול אפילו יושב ובטל, תלמוד לומר בכל מעשה ידך, אם עשה אדם הרי הוא מתברך, ואם לאו אינו מתברך".
 י וראה במדבר לג, נה "וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יְשִׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂפָיִם בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִינִים בְּצַדֵיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבֵי בָהּ", ופירש אור החיים הקדוש "כאן נתכוון לומר שהגם שהם יותירו אותם לצד הרצון והשמחה בהם לצורכיהם הוא מכשרם שיהיו לשיכים וגו'".
 יא בראשית רבה צח, ב.
 יב תהלים פ, ט.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שינויים בחיים ושליחות

לאחרונה אנחנו מרגישים שכדאי לנו לעבור דירה מהעיר למקום בו יהיה יותר מרחב לילדים, הרגשת שייכות והשפעה, ואולי גם לנו יותר אפשרות להשפיע ולהיות חלק. אמנם נחמד לנו במקום בו אנו גרים עכשיו, אך כאמור, אנחנו מרגישים צורך בשינוי בעיקר בשביל הילדים. נשמח לעצת הרב.

מענה:

צריך לקבל בהירות "מה רוצה באמת" (כפי שהרבי כתב לי בזמנו) ולהיות ממוקדים (ושמחים) לקיים את ההחלטות בהתאם לרצון הפנימי והאמיתי. יש לכם שליחות גדולה בהפצת המעינות חוצה ובכל ההחלטות צריך להביא בחשבון את ההשפעה על השליחות (של כל בני המשפחה). ברכת הצלחה רבה ומופלגה ובשורות טובות!

רפואה מאהבה

אנחנו מתמודדים כעת עם אתגר רפואי וכשהכנסנו שאלה על כך באגרות קודש קבלנו את המענה

הבא [ח"ז א'תתקיז]:

"...ידוע, אשר רפואה מתקנת מכאן ולהבא (כתובות עד, ב) אבל אפשר גם לעקור את כל [הענין] מעיקרו (ראה חולין מח, א. שו"ת צפנת פענח ח"א סי"ד). והנה הגוף חיותו ובריאותו תלויים בנפש, וחיות ובריאות הנפש של איש הישראלי תלויים בתומ"צ, וכמרז"ל "רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים שס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים" (זהר ח"א קע, ב), שאין זה רק דמיון במספר, אלא אדרבה מפני שייכות העינים זל"ז משתוים הם במספרן (ראה תניא פרק נ"א). והנה ברפואת האדם ברוחניות, רפואת הנפש, שמזה משתלשלת רפואת הגוף, ישנם ג"כ שני האופנים, אם רק תיקון המצב מכאן ולהבא, או עקירת הדבר מעיקרו והוא אם ע"י עבודה מיראה או מאהבה (יומא פו, א), אשר ע"י עבודה מאהבה לא נשאר גם רושם ממצב הבלתי מתאים הקודם ברוחניות, וחוזרים לאיתנם בגשמיות וברוחניות, לאיתן שבגוף ע"י גילוי איתן שבנשמה (ראה קו"א בתניא ד"ה וצדקה כנחל, לקו"ת ר"פ ראה, ד"ה אנכי נתן לפניכם היום ברכה)".

נשמח להבין את משמעות דברי הרבי לענייננו.

מענה:

התשובה של הרבי שראיתם **בהשגחה פרטית** (בגימטריא **אגרות קודש**, כידוע) טובה מאד. הנקודה של האגרת היא שרפואת הגוף תלויה בחיזוק הנפש ע"י קיום התורה והמצוות, ואם העבודה בקיום התורה והמצוות היא מיראת ה' – אזי הרפואה היא מכאן ולהבא, אבל אם העבודה היא מאהבת ה' – אזי כל הענין הבלתי רצוי נעקר מעיקרו.

ויש להוסיף שבמקור שהרבי מביא (יומא פו, א) מדובר אודות תשובה מיראה ותשובה מאהבה, אבל בהיות שאין הרבי משתמש במלה תשובה במכתב, רק במלה עבודה, יש לומר שרומז לשני הפסוקים המקבילים בספר תהלים (בפרק ב ובפרק ק) – "עבדו את הוי' ביראה" ו"עבדו את הוי' בשמחה". והיינו לומר שתשובה מאהבה היא עבודה בשמחה, שמחה של מצוה, של כל מצוה ומצוה שזוכים לקיים, כאשר מקור השמחה, שמחה ללא גבול ממש, היא מעצם העובדה שה' עשני יהודי וכו'. על ידי שמחה מתחזקת מדת הבטחון בנפש,

יְאִירוֹ שְׁבַעַת הַגֵּרוֹת

מִפֶּה, נִפְסַק לְהִלְכָה כִּי הַדְּלָקַת הַגֵּרוֹת
יְכוּלָה לְהַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי כָּל יְהוּדִי, וְלֹא
דְּרוֹקָא עַל יְדֵי כֹהֵן, וּמִמִּילָא גַם לִי וְלָךְ יֵשׁ
חֶלֶק בְּהַדְּלָקָה.

עֵי פִּאֲנוּרָה

הַיּוֹם חֶלְקוֹ לָנוּ בְּכִפְתָּה דְּפִים לְהוֹרִים
לְקִרְאָת סִיּוּם שְׁנַת הַלְמוּדִים. הָרַב
עָשָׂה זֹאת בְּסוּף הַיּוֹם, בְּשַׁעוֹר הָאֲחֵרוֹן,
כְּשֶׁבָלָם כָּבֵד מִהֲרוּ לְלֶכֶת הַבֵּיתָה (גַּם
הוּא מִהֲרָ) וְלָכוּ הַחֲלָקָה נְעֻשְׁתָּה בְּחִפְזָה.
הַמוֹרָה דָּאָג שְׂאָף אֶחָד לֹא יֵצֵא מִהַכְּפֵתָה
כְּלֵי לְקַבֵּל אֶת הַדֶּף, וְתוֹךְ כְּדֵי שְׁעֵסֶק
בְּרִשׁוּם בִּיּוֹמָן הַגֵּיֵשׁ אוֹתוֹ לְכָל תְּלָמִיד

בְּפִרְשָׁה שְׁלָנוּ מִקְבֵּל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֶת
מִצְוֹת הַדְּלָקַת גֵּרוֹת הַמְּנוֹרָה. לְהוֹרָאָה
זוֹ מִצְוָה גַם תְּאוֹר כְּפּוֹל לְתוֹצְאָה
הַמְּתַבְּקֶשֶׁת: "אֵל מוֹל פְּגִי הַמְּנוֹרָה
יְאִירוֹ שְׁבַעַת הַגֵּרוֹת". כְּלוּמָה, עַל שְׁבַעַת
הַגֵּרוֹת לְהֵאִיר, וְעַל אוֹרָם לְהִיּוֹת מְכֻוֹן
"אֵל מוֹל פְּגִי הַמְּנוֹרָה". תְּאוֹר הַתוֹצְאָה
בָּא לְתַת הַדְּרָכָה לְאֶהְרֹן פִּיֶּצֶד עָלָיו לְנִהַג
כְּדֵי לְבַצֵּעַ אֶת הַמְּשִׁימָה שֶׁהִטְלָה עָלָיו.
אֶת הַמְּשִׁימָה הַזֹּאת מִקְבֵּל גַּם כָּל
אֶחָד מֵאֲתָנָן. אֵיךְ אֲנִי יוֹדֵעַ? רֵאשִׁית, כִּי
הַתוֹרָה נִצְחִית, וְכָל מֵה שְׁכַתּוֹב בָּהּ שֶׁיֵּךְ
תְּמִיד, בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן. אֲבָל חוּץ
לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אֵיתָן כְּנוּדַע (הַחַל מִד"ה הַנ"ל),
וְגַם לְעַסוֹק וְלִהְרַבּוֹת בַּמִּצְוֹת
הַצְדָּקָה (בְּרוּחָנוּת וּבְגִשְׁמִיּוֹת),
שֶׁהִיא מִבִּיאָה רְפוּאָה וְגֵאוּלָּה
לְעוֹלָם.
בְּבִרְכַת רְפוּאָה שְׁלֵמָה וּבִשְׁוֹרוֹת
טוֹבוֹת בְּכָל.

הַנְּרָאָה וְהַנְּגַלָּה וּבִקְרוֹב מִמֶּשׁ.
הַרְבֵּי מִסִּיּוּם שְׁעַל יְדֵי הַעֲבוּדָה
מֵאֲהַבָּה הַנִּשְׁמָה וְהַגּוֹף חוֹזְרִים
לְאֵיתָנָם, וּמִפְּנֵי לְקו"א בְּתַנִּי
ד"ה וְצָדָקָה כְּנַחַל (אֵיתָן). כֵּאֵן
רְמוֹז שֶׁהַסְּגוּלָּה הִיא לְלִמּוּד
בְּעִיּוֹן אֶת סֵפֶר הַתְּנִיָּא אוֹתוֹת

וּכִידוּעַ שְׁמַחְשֵׁבָה אוֹתוֹת
בְּשִׁמְחָה ("עֲבָדוּ אֶת הו"י"
בְּשִׁמְחָה"), וְתִיקוֹן הַמַּחְשֵׁבָה
הוּא תְּמִיד לְחֹשֶׁב טוֹב, בְּבִטְחוֹן
גְּמוּר בִּה' גּוֹמֵר בְּעַדְנוּ (רֵאָה
הַקְּדָמָה לְסֵפֶר הַתְּנִיָּא) –
"חֹשֶׁב טוֹב יִהְיֶה טוֹב", בְּטוֹב

בבית הכנסת שלנו יש שני אנשים שכל ילד מכיר – איציק הגבאי ואברום מחלק הספריות. עם איציק הגבאי ממלץ לשמור על יחסים טובים, כך יש לה ספוי טוב לקבל ממנו את כבוד ה'גלילה' בסיום קריאת התורה. אבל זה עוד לא העקרה. כשאיציק יוצא החוצה לגעדו בילדים שעושים רעש – ממש כדאי לא להיות באזור. עצבני, חבל על הזמן... לעמתו, עם אברום החברה'מן לא צריך להיות ביחסים מיחדים, כי הוא פשוט אוהב את כלם. אין ילד שלא מקבל ממנו את הממתק השבועי בתוספת צביטה בלחי.

איציק ואברום הם דגמה מצינת להבין איך שני אנשים, שכל כך שונים אחד מהשני, מכונים בעצם למטרה אחת. לשניהם מאוד חשובה התפלה ולשניהם חשוב שלוב הילדים בבית הכנסת עם הצבור. נראה כאלו הם חלקו ביניהם את התפקידים – אברום יקרב את הילדים באהבה ואלו איציק ישמור על הסדר והגבולות ויחלק את התפקידים. אברום שייך לקנה מידת החסד במנוחה, ואלו איציק לקנה מידת הגבורה.

כמו אברום ואיציק קימים בעם ישראל סוגים נוספים של עובדי ה': יש תלמידי חכמים בעלי תורה. הם תמיד יחפשו איזה חידוש תורני אפשר למצא וללמד ממנו (תפארת); יש מי שמצטנו ברוח של יזמה ובטחון רב

שעבר לפניו. דאג, אבל בכלל לא הביט בנו. המסירה היתה כלאחר יד.

אבל בסיום המחצית, כשהרב חלק לנו את התעודות, הוא נהג אחרת. כל אחד נכנס בתורו וקבל את מלא תשומת הלב. יחד עבר אתי על הציונים, החמיא להצלחות והעיר לי על הנדרש שפורה לסיום חג חינוך רחב, לחץ את ידי בחבה והגיש לי את המעטפה, בצרוף צ'ופר קטן כמובן.

אותו רב, אותו תלמיד, שני מקרים של חלקת דף רשמי, ובכל זאת הבדל שמים וארץ. מה מלמד אותי ההבדל? שפאשר מדבר במעשה טכני אין משמעות להבעת הפנים, אבל פאשר המעשה הוא בעל ערך ומשמעות נותנות הפנים בטוי למתחולל בתוך הלב. הפנים מגלות את הפנימיות.

אהרן הכהן מצוה להדליק את הנרות באופן שיאירו "אל מול פני המנוחה". מהי פנימיות המנוחה?

יאירו לבצלת פירות

נכיר קדם את המנוחה. היא עשויה מקשה אחת, אך מתפצלת לשבעה קנים נפרדים שעולים כלם כלפי מעלה. לא מזמן פגשנו את שבע המדות שלנו, מחסד ועד מלכות. זוכרים את הפגנות של ספירת העומר? המנוחה היא סמלו של עם ישראל, המתפצל גם הוא לשבעה סוגים שונים של יהודים ולשבע דרכים שונות של עבודת ה':

אני מהרהר לעצמי: הטעם המתוק תכף ומיד יעלם. מה נשאר לי? כלום. אבל מהיכן מגיע לי ולכל הילדים בעולם החשק לדברים מתוקים?

דברים אַת פּאַזות

תדמינו שלחן עמוס במטבעות – של עשרה שקלים, חמשה שקלים ושקלים בודדים. מגיע מישהו ושוּפּוּף על הערמה פמות מטבעות של עשר אגורות. היות והשלחן עמוס, נופלים מטבעות בודדים לרצפה בדיוק ברגע שעובר שם ילד, שמתנפל עליהם ומתחיל לאסוף אותם במרץ. אתה פונה אל הילד ואומר לו: השתגעתי? מה אתה מתרוצץ אחרי עשר אגורות? תרים את העיניים ותראה מה מנח על השלחן! המטבעות הפזורים או השוקולד המתוק הם בעצם מדת האהבה שלנו בפשר היא נפלה למטה, לרשותה של הנפש הבהמית שלנו. כל כח האהבה מתבזבז על הדברים החולפים. להעלות את הנרות פרושו להרים את העיניים כלפי מעלה – "אל מול פני המנורה" – ולגלות שכל המתיקות הפזורה בעולם היא רק פזורים שנפלו למעלה. השלחן למעלה עמוס. מה יותר מתוק מאשר לאהב את ה'?

שנזכר להאיר את העולם כלו באור הפנימי!

בישום פעלות בשטח (נצח); יש מי שמתפיה לעקשנים שלא מותרים על אף הודמנות של קיום מצוה (הוד); יש מי שמכון תמיד אל המטרה ופועל ביסודיות רבה (יסוד); יש מי שבכל הודמנות נראה אותו עם ספר תהלים (מלכות). כל אחד מסוגים אלו הוא קנה אחד במנורה, ויחד עם הקנים האחרים אנו בונים את מנורת עם ישראל.

לדפנת אדם אדם

ומה עם המנורה שלי? גם אצלי צריך להדליק את הנרות עד שיאירו פניה. קני המנורה שלי הם המדות השונות שקימות בתוכי. נקח לדגמה את מדת החסד. אתם יודעים, חסד לא יוצא סתם כה, יש לו בננים מנוע. אדם שעוסק בגמילות חסד הוא בדרך כלל איש עם אהבה גדולה בלב, שרק מחפש ביצד להביע אותה. את מדת החסד שלי אני יכול להפנות לדברים שוליים וסתמיים, כמו אהבה לממתקים או למשחקים, אבל אני יכל גם להשתמש בה לדברים קדושים ונעלים, כמו קיום מצוות או אהבת החבר – הכל תלוי בהדלקה. המענין הוא, שגם את האהבה לדברים הסתמיים נתן להדליק ולהעלות. נניח שאכלתי היום שוקולד אגוזים בקרם נוט שאני מאוד אוהב. סימתי לאכל, ואגב לקוק האצבעות

שבת שלום ומברך! 5

הסתכלת היום לשמים?

המשפט הזה, שמיוחס לרבי נחמן מברסלב, מלמד שעל האדם לשאת עיניו מעל טרדות המציאות ולהיזכר במה שחשוב באמת. אבל בעינים חב"דיות יש למשפט הזה משמעות אחרת, עמוקה ותובענית הרבה יותר – לא די ב"התבוננות כללית", על נוכחות ה' בעולם, ועל כך שהכל חסר חשיבות ביחס אליו וביחס למה שהוא דורש מאתנו, אלא נדרשת "התבוננות פרטית" כיצד כל פרטי המציאות משתלשלים מהאינסוף ובטלים אליו בתכלית. בכל יום צריך לשאת עינים לשמים בתפלה בהתבוננות מעמיקה – "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה".

אדמו"ר האמצעי, המדריך בנתיבות ההתבוננות החב"דית באופן המעמיק ביותר, אומר שבכל יום יש להתבונן בכל סדר ההשתלשלות, מעצמות ה' ברוך הוא עד לפרטי העולמות התחתונים, כדי להגיע להכרה אמתית ומיושבת בדעתו של האדם כיצד הכל בטל. כמובן, לא מדובר ב'שינון יבש' של סדר ההשתלשלות, אלא בהעמקה הנוגעת בנפש האדם ומאירה אותה, כזו שמביאה בעקבותיה בטול אמת, 'עבודה' פנימית, תיקון המדות וקיום תורה ומצוות מתוך קבלת-עול. לשם כך צריכה ההתבוננות הזו להתחדש בכל פעם – לקבל בכל יום פנים חדשות ולהתנוצץ בנפש באופן חדש.

בהכללה, בכל פעם שמצליחים לעשות 'פרצוף' חדש – כלומר, להקביל מבנים בתורה או בעולם לסדר הספירות (או למבנה קבלי אחר) – מעשירים את עולם ההתבוננות שלנו בעוד גוון, שמאפשר לנו להתפעל מהופעת ה' בפרטי הפרטים של עולמנו. בחוברת השבוע שיעור הממחיש את דרך ההתבוננות הזו, המאפיינת את שיעורי הרב גינזבורג, של לקיחת 'נקודה' עמוקה ופיתוח שלה לכלל מבנה שלם של התבוננות בסדר ההשתלשלות כולו.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

